

T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Spor Yöneticiliği Bilim Dalı

**DIYARBAKIR DİCLE ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜREBİLİR
KALKINMAYA YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİN
BELİRLENMESİ**

Selva HAMİDİ KESER

Doç. Dr. Ahmet ATALAY

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2022

DİYARBAKIR DİCLE ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜREBİLİR KALKINMAYA
YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİN BELİRLENMESİ

Selva HAMİDİ KESER

Doç. Dr. Ahmet ATALAY

Ardahan Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
Spor Yöneticiliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2022

KABUL VE ONAY

Selva Hamidi Keser tarafından hazırlanan “Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerin Belirlenmesi” başlıklı bu çalışma, 03/10/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Murat AYGÜN (Başkan)

Doç. Dr. Ahmet ATALAY (Danışman)

Doç. Dr. Hasan Aykut AYSAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan“ **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibarenay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.⁽³⁾

03/10/2022

Selva HAMİDİ KESER

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

(1) *Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü ana bilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*

(2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü ana bilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*

(3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

*Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince **enstitü** veya **fakülte** tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.*

** Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü ana bilim dalının** uygun görüşü üzerine*

***Enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.*

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez çalışmasının **Doç. Dr. Ahmet ATALAY** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne göre yazıldığını beyan ederim.

Selva HAMİDİ KESER

TEŞEKKÜR

Öncelikle Yüksek lisans yapmam konusunda beni sürekli teşvik eden, dünyama ışık tutan Merhum Akademisyen canım her şeyim olan Babam Abdulhamit HAMİDİ' ye sonsuz teşekkürler. Tez dönemim süresince, bu çalışmanın planlanıp ortaya çıkarılması aşamasında desteğini üzerimden esirgemeyen, bana sabır ve yol gösteren eşim Emrah KESER, kıymetli hocam Doç.Dr.Hasan Aykut AYSAN ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Ahmet ATALAY'a saygıyla teşekkür ederim.

Selva HAMİDİ KESER

ÖZET

Hamidi Keser, Selva. *Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans, Ardahan, 2022.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı günümüzde pek çok araştırmaya konu olan önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma, betimsel nitelikli tarama modelinde yürütülmüştür. Bu kapsamda bu araştırmada Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin demografik değişkenler özelinde incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında 303 katılımcıya anket aracılığıyla ulaşılmış ve elde edilen veriler SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını belirlemek amacıyla, “Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilgili örneklemden toplanan verilerle, sosyo-demografik değişkenler ve ölçek alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla t-test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Araştırma kapsamında sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla da Pearson Kolerasyon testi yapılmıştır.

Bu kapsamda araştırma sonucunda katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin araştırma kapsamında kullanılan demografik değişkenlere göre farklılaşmadığı ve sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutlarından olan toplumsal/sosyal farkındalık ve çevresel/etik farkındalık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin ($p<0,05$) olduğu, diğer alt boyutlar arasında herhangi anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$) ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler:

Sürdürülebilirlik, Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma.

ABSTRACT

Hamidi Keser, Selva. *Determination of Awareness Levels for Sustainable Development of Diyarbakır Dicle University School of Physical Education and Sports Students*, Master's Thesis, Ardahan, 2022.

The concept of sustainable development is an important phenomenon that is the subject of many researches today. The research was carried out in a descriptive survey model. In this context, this research was created to examine the sustainability development awareness levels of Diyarbakır Dicle University School of Physical Education and Sports students in terms of demographic variables. Within the scope of the research, 303 participants were reached through a questionnaire and the obtained data were analyzed with the SPSS package program. In the research, "Sustainable Development Awareness Scale" was used to determine the sustainable development awareness of pre-service science teachers. In the analysis of the data, t-test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) tests were applied to examine the relationships between the data collected from the relevant sample, socio-demographic variables and scale sub-dimensions. Within the scope of the research, Pearson Correlation test was conducted in order to determine the relationship between the sub-dimensions of sustainable development awareness levels.

In this context, as a result of the research, it was determined that the sustainable development awareness levels of the participants did not differ according to the demographic variables used in the research and there was a significant relationship ($p < 0.05$) between the social/social awareness and environmental/ethical awareness sub-dimensions, which are among the sustainable development awareness sub-dimensions. It was revealed that there was no significant relationship between the two ($p > 0.05$).

Keywords:

Sustainability, Development, Sustainable Development,

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	
ETİK BEYAN	
TEŞEKKÜR.....	
ÖZET.....	8
ABSTRACT.....	9
İÇİNDEKİLER.....	10
KISALTMALAR DİZİNİ	12
TABLolar DİZİNİ	13
1. BÖLÜM	14
GİRİŞ	14
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	14
1.2. PROBLEM DURUMU	14
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	15
1.4. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER	16
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	16
1.6. VARSAYIMLAR	17
1.7. TANIMLAR	17
2. BÖLÜM	18
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI	18
2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI VE TANIMI	18
2.1.1.Çevresel Sürdürülebilirlik	19
2.1.2.Ekonomik Sürdürülebilirlik	23
2.1.3.Toplumsal/Kültürel Sürdürülebilirlik	25
2.1.4.Kamu Politikası ve Sürdürülebilirlik	28
2.1.5.Teknolojik Sürdürülebilirlik	32
3. BÖLÜM	38
SÜRDÜLEBİLİR KALKINMA.....	38
3.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI.....	38

4. BÖLÜM	52
YÖNTEM	52
4.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	52
4.2. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ	52
4.3. ARAŞTIRMA EVRENİ, ÖRNEKLEMİ.....	54
4.4. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	54
4.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	55
5. BÖLÜM	56
BULGULAR VE YORUMLAR.....	56
5.1. KATILIMCILAR.....	56
5.2. KATILIMCILARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER PERSPEKTİFİNDE İNCELENMESİNE DAİR BULGULAR.....	57
5.3. ALT ÖLÇEKLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER	63
6. BÖLÜM	65
TARTIŞMA VE SONUÇ	65
6.1.TARTIŞMA.....	69
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	80
EK 1: Orijinallik Raporu	80
EK 2: Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı.....	81
ÖZGEÇMİŞ	82

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
BM	: Birleşmiş Milletler
IMF	: Uluslararası Para Fonu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WCEP	:Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcılara ait sosyo-demografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri.....	56
Tablo 2. Yaşlarına göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları	58
Tablo 3. Sınıflarına göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları	59
Tablo 4. Bölümlerine göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları	60
Tablo 5. Bölüm değişkenine göre çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları.....	61
Tablo 6. Öğrenim türüne göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları..	61
Tablo 7. Not ortalamalarına göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları	62
Tablo 8. Not ortalaması değişkenine göre çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları.....	63
Tablo 9. Değişkenler arası korelasyonlar, standart sapma ve ortalama değerleri	63
Tablo 10. Araştırma hipotezlerinin desteklenme durumu.....	64

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Hazırlanan çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, kullanılan yöntem ve teknikler, çalışmanın sınırlılıkları ve tanımlar ifade edilerek araştırmanın genel çerçevesi çizilmiştir.

1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Gerçekleştirilen çalışma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını belirlemek hedefi ile Demirbaş (2011) tarafından gerçekleştirilmiş olan ‘Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği’nin kullanılması planlanmaktadır. Bu doğrultuda ölçek, çevresel-etik boyutunda 14 madde, toplumsal-sosyal boyutunda 9 madde ve çevresel-ekonomik boyutunda 7 madde olacak şekilde toplamda 30 maddeden ve 3 faktörden oluşturulmuştur. 5’li likert tipinde hazırlanan ölçekler, her bir madde adına ‘1-hiç katılmıyorum’, ‘2-katılmıyorum’, ‘3-kararsızım’, ‘4-katılıyorum’ ve ‘5-tamamen katılıyorum’ biçiminde ölçeklendirilme yapılmıştır. Bu araştırmada belirtilen ölçeğin alt boyutlarının demografik değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesine yönelik hipotezlerin geliştirilmesi planlanmaktadır. Bu doğrultuda ilgili örneklemın sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri düzeyleri hakkında çevresel-etik, toplumsal-sosyal ve çevresel-ekonomik alt boyutları ile alakalı görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

1.2. PROBLEM DURUMU

Sürdürülebilir kalkınma ifadesi birbirinden farklı disiplinler tarafından ele alınan bir kavram olması nedeni ile günümüze kadar birbirinden farklı biçimlerde tanımlaması yapılmıştır. En çok kabul edilen tanımsa 1987 senesinde Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınmayı; “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini ortadan kaldırmaksızın şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanması” biçiminde açıklanmıştır. (World Commission on Environment and Development, 2021). Sürdürülebilir kalkınma kavramı günümüzde farklı alt boyutlara ayrılmaktadır. Genel olarak çevresel boyutuyla değerlendirilmiş olan

bir konu olmuştur. fakat bu kavramın ekonomik, sosyal ve çevresel olacak şekilde üç farklı alt boyutu da bulunmaktadır. Dünya üzerinde var olan bütün ülkeler bahsedilen sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşabilmek niyeti ile birbirinden farklı politikalar uygulamıştır. Türkiye de özellikle son senelerde sürdürülebilir kalkınma ile alakalı önemli mikro temelli politika faaliyetlerine başlamıştır (Oğuz, 2019). Bu kapsamda açıklanan “sürdürebilir kalkınma” kavramı ve örneklem çerçevesinde öğrencilerin “sürdürebilir kalkınma farkındalık düzeyleri” belirlemek bu araştırmanın problemin cümlesini ortaya çıkarmaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma konusu kapsamında ilgili literatür incelendiğinde; Türkiye’de önemli referans noktalarından bir tanesi olan YÖK-TEZ veri tabanında “sürdürebilir kalkınma” anahtar sözcüğü aratıldığında, 230; “farkındalık düzeyleri” anahtar kelimesi aratıldığında ise 247 kayıtlı sonuç bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda kavramlar özelinde birçok araştırmanın yapıldığı sonucuna ulaşabilmekte ve bu kapsamda da kavramların önemini anlayabilmekteyiz. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bir ilde yer alan bir kurumun çalışan personellerine ilişkin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin belirlendiği araştırma sayısının literatürde az olduğu gözlemlenmiştir. Farklı evren ve örneklem dahilinde kavramların ilişkisi incelense de spesifik olarak Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerini kapsayan araştırmaya ilgili literatür incelendiğinde ulaşılamamıştır. Bu kapsamda bu araştırmanın mevcut literatür boşluğunu doldurarak, bilime, çalışılan kuruma, çalışılan ile yönelik olarak geliştirilen politikaların belirlenmesinde bir rehber niteliği taşıdığı düşünülmektedir. Araştırma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileriyle sınırlı tutulmuştur. Araştırma sorusu ise; örneklem dahilindeki katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ne ölçüdedir, şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Araştırma problemi olarak da Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerin sürdürülebilir kalkınma düzeylerinin ölçülmesi, şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin öğrenilmesi

esasına dayanmaktadır. Bu çalışmanın uygulanacak olduğu örgüte ve ildeki diğer kamusal organizasyonel faaliyetlerde gerçekleşecek olan işlemlere yol göstereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda ilgili literatür incelendiğinde, sürdürülebilir kalkınma ve farkındalık düzeyi anahtar sözcüklerini içeren birçok ilgili çalışmanın olduğu fakat, spesifik olarak bir ildeki bir kurumu inceleyen araştırma sayısının az olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın bilime ve ilgili bölümdeki öğrenciye yol göstereceği ve geliştirilecek olan politikaların belirlenmesinde rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu çalışma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Belirtilen amaç doğrultusunda öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla bu çalışmada Demirbaş (2011) tarafından geliştirilmiş olan “Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Bu doğrultuda ölçek, çevresel-etik boyutunda 14 madde, toplumsal-sosyal boyutunda 9 madde ve çevresel-ekonomik boyutunda 7 madde olacak şekilde toplamda 30 madde ve 3 faktörden oluşturulmuştur. 5’li likert tipinde olan ölçek, her bir madde için ‘1-hiç katılmıyorum’, ‘2-katılmıyorum’, ‘3-kararsızım’, ‘4-katılıyorum’ ve ‘5-tamamen katılıyorum’ biçiminde ölçeklendirme yapılmıştır. Bu çalışmada belirtilen ölçeğin alt boyutlarının demografik değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesine yönelik hipotezler geliştirilmiş ve test edilmiştir. Bu doğrultuda ilgili örneklemin sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri düzeyleri hakkında çevresel-etik, toplumsal-sosyal ve çevresel-ekonomik alt boyutları ile alakalı görüşleri belirlenmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma;

- 1.Bu araştırma 2022-2023 yıllarında Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileriyle sınırlıdır.
- 2.Elde edilen bulgular, bu araştırmanın örneklem grubuyla sınırlıdır.
- 3.Araştırmadan elde edilecek bulgular, sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinin ölçtüğü ifadeler ile sınırlıdır.

4.Araştırmanın sınırlılıklarından birisi de ölçeklerdeki maddelerin sayıca fazla olmasıdır. Maddelerin fazla olması yeterince katılımcıya ulaşamaması, katılımcıların anketi tam olarak doldurmaması gibi sorunlara yol açmaktadır.

1.6. VARSAYIMLAR

1.Araştırmada kullanılmış olan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

2.Araştırmaya katılan katılımcıların anket ifadelerine tarafsız ve dürüst cevaplar verdiği varsayılmaktadır.

1.7. TANIMLAR

Bu bölümde beden eğitimi, tez ve spor kelimelerinin açıklamaları belirtilmiştir.

Sürdürülebilirlik: En kapsamlı tanımı ile sürdürülebilirlik, belli bir süreci, belli bir zaman içerisinde devamlı olarak sürdürme ya da destekleme yeteneğini tanımlamaktadır (Pearce vd., 1994).

Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilir kalkınma, günün gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeksizin karşılayan kalkınmadır (Tıraş, 2012).

2. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

2.1.Sürdürülebilirlik Kavramı ve Tanımı

Sürdürülebilirlik, bugünün gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden yerine getirmek anlamına gelmektedir (Kayahan, 2014).Sürdürülebilirliğin tanımı, ilk olarak BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'na sunulan Bruntland'ın 1987 tarihli “Ortak Geleceğimiz” raporunda yapılmıştır. 1987 yılında Birleşmiş Milletler Brundtland Komisyonu sürdürülebilirliği “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılamak” şeklinde açıklanmıştır. Bugün dünya üzerinde kalkınma ihtiyaçlarını karşılamak adına yollar arayan 140'a yakın gelişmiş ülke olmasına rağmen çoğalan iklim farklılığı tehdidiyle beraber bugünün kalkınmasının gelecek nesilleri olumsuz yönde etkisi altına almaması adına somut uğraş sarf edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda günümüzde sürdürülebilirliğin tanımı kültürel ve politik alanları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir (BM, 1987).

Sürdürülebilirlik bir diğer araştırmada gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya sunmak ve şu anda sahip olunan ekonomik ve sosyal fırsatlara sahip olabilmeleri için dünyanın sınırlı kaynaklarının kullanımını dengelemeyi amaçlar, şeklinde ifade edilmiştir (Kulter & Ünal, 2009). Sürdürülebilirlik, genellikle, gelecek nesillerin gereksinimlerini yerine getirme yeteneğinden ödün vermeden bugünün gereksinimlerini yerine getirmek şeklinde tanımlanmaktadır. (Yeni, 2014). Genellikle, bir kurulu, sınırlı olan kaynakların tüketimini en aza indirerek ya da daha düşük çevresel neticelere sahip alternatif kaynaklar geliştirerek sürdürülebilir uygulamalar uygular, şeklinde belirtilmiştir (Googland, 1995).

Sürdürülebilirlik aynı zamanda ekonomik kalkınmayla beraber çevresel endişeleri de önemseyen bütünleşmiş bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (McKinnon, 2010). Bu kapsamda ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde sürdürülebilirliğin birden fazla ana ayağı olduğu gözlemlenmektedir. Bunlar: ekonomik, çevresel ve sosyal, toplumsal, kültürel, teknolojik vb. şekilde ifade edilmiştir. Belirtilen doğrultuda sürdürülebilirliğin alt boyutları aşağıda başlıklar haline açıklanmaktadır.

2.1.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Dünyanın çevresel tertiplerinin dengede tutulmasının yanı sıra, içlerinde var olan doğal kaynaklar bireyler tarafından kendilerini restore edecekleri bir oranda tüketilmektedir. Küresel kapsamda insanlar için en temel gereksinimler; temiz hava, kirlenmemiş su ve taze gıdayla inşaat ve nakliye adına gerekli olan enerji ve hammaddelerin tümü çevreden gelmektedir (MKinnon, 2010). İnsanların gereksinimlerini karşılayacak kaynaklara sahip olması ve bu sahipliği devam ettirmesi çevresel sürdürülebilirlikten geçmektedir (Koçak & Balcı, 2010). Bu kapsamda araştırmanın bu bölümünde çevresel sürdürülebilirlik kavramı ilgili literatür çalışmaları referans alınarak açıklanacaktır.

İlgili çalışmalar incelendiğinde çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin farklı tanımların yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda en geniş anlamıyla çevresel sürdürülebilirlik, var olan doğal kaynakları koruyabilmek ve gelecek olan nesillerin gereksinimlerini karşılama yeteneğini riske atmaktan geride durmak adına gezegen ile sorumlu bir biçimde etkileşime girebilmektir, şeklinde belirtilmektedir (Olah vd., 2020). Ayrıca kavramın bütün küresel ekosistemi (okyanus, tatlı su düzenekleri, toprak ve atmosfer) içerdiği de gözlemlenmektedir (Ayaş, 2007).

Birleşmiş Milletler (BM) Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu açısından çevresel sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin var olan nesiller ile eşit, hatta çok daha olumlu bir hayat biçimi sürdürebilmeleri adına var olan doğal kaynaklara sahip olmasını sağlayacak biçimde hareket etmek ile alakalıdır (BM, 2022). Evrensel şekilde kabul edilmemesi durumunda olsa dahi, BM'nin tanımı fazlasıyla standart ve seneler içerisinde eğitim ve sağlık, temiz hava ve su gibi ekonomik olarak karşılanmayan değişkenler de dahil olacak şekilde birey gereksinimleri ve rahatlığı ile alakalı perspektifleri içerecek biçimde genişletilmiştir (Morelli, 2011).

Kavrama ilişkin iki alternatif tanım verilebilir. Bu kapsamda:

Alternatif tanım 1: Çevresel sürdürülebilirlik, evrenin destekleyici ekosistemlerinin taşıma kapasitesi içerisinde yaşamını devam ettirirken birey hayat standartlarını iyiye götürme kapasitesidir (IUCN, 2010, akt; Morelli, 2011).

Alternatif tanım 2: Çevresel sürdürülebilirlik, evrenin en karışık iki sistemi olarak bilinen insan kültürü ve yaşamakta olan dünya arasındaki şuanda yıkıcı olan ilişkiyi dengelemek ile alakalıdır (Hawken, 1998, akt; Morelli, 2011).

İlk alternatif tanım, araştırmalarını küresel üretim ve tüketim kapsamının doğayı kalıcı ve riskli oranda yüksek derecelere tahrip etmesi gerçeğinden hareket ile yürüten Uluslararası Doğayı Koruma Birliği'nden (IUCN) gelmektedir. İkinci alternatif tanım, dünyanın kaynaklarını tekrardan üretime geçirebileceklerinden ve yenisini yapabileceklerinden daha hızlı bir biçimde kullanıldığını ve yok edildiğini fark edilen konuları hakkında çalışma ve araştırmaları bulunan çevreci yazar Paul Hawken tarafından gerçekleştirilmiştir (Morelli, 2011).

Çevresel sürdürülebilirlik, şuanda ve gelecek zamanlarda sağlığa ve refaha destek olabilmek adına doğal kaynakları korumak ve küresel ekosistemleri korumak sorumluluğu olarak bilinmektedir. Çevreyi etkisi altına alan pek çok karar direkt olarak fark edilmediğinden, çevresel sürdürülebilirliğin hayati bir maddesi, ileriye dönük doğası olarak belirtilmektedir. ABD Çevre Koruma Ajansı ise kavramı; “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılamak” olarak tanımlamaktadır (akt; Woodruff & Mankoff, 2008).

Çevresel sürdürülebilirlik standartları, yerel ekonomik, sosyal ve çevresel şartlara bağlı olacak şekilde göz ile görülür değişiklikler göstermektedir (Sutton, 2004). Bu kapsamda çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin düzenlemelerin genellikle bölgesel nitelikte olduğu gözlemlenmektedir (Mankiff vd., 2007). Ancak araştırmalar, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için daha geniş, küresel bir düzenlemeler dizisinin veya işletmelerin kendilerinin daha fazla taahhütte bulunmasının gerekli olabileceğini göstermektedir (Barbier vd.,1990). Harvard Business Review'da yer alan bir araştırma, çok uluslu şirketlerin çevresel düzenlemelerin katı olduğu yerlerde emisyonları etkin bir şekilde sınırladıklarını, ancak daha yumuşak yönergelerle sahip ülkelerde daha fazla emisyon yapabildiklerini göstermiştir (akt; Barbier vd., 1990).

Çevresel sürdürülebilirliğin birbirinden farklı olan açılımları, genel olarak bireylerin bu çerçevede hangi rolü oynamasının gerekli olduğu kapsamında daha fazla soruya neden olmaktadır. Belirtilen duruma örnek olarak; bireylerin çevresel sürdürülebilirliği sağlaması ve aynı zamanda gelecek nesiller için dünyanın sürdürülebilir olmasını sağlaması için belli birkaç sorunu düzeltmesi gelmektedir (Civan, 2006). Belirtilen durum paralelinde bireylerin çoğunun finansal alanda elde edilen başarıların çevreyle ilgili ve toplumsal başarıya bağlı olabileceği ve bunun tersi olabilmesi nedeniyle, bu

farklılığın arkasındaki katalizör güç olarak işi kullanmanın mümkün olup olmadığını merak ettiği gözlemlenmektedir. Bu kapsamda çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için bireylerin yapması gerekenler Ekins (2011) araştırmasında şu şekilde açıklanmıştır:

- Yaşam şartlarının eko-köyler, eko-belediyeler ve sürdürülebilir kentler biçiminde tekrardan aranje edilmesi
- Ekonomik sektörleri (permakültür, yeşil bina, sürdürülebilir tarım) ya da sürdürülebilir mimari benzeri iş uygulamalarını tekrardan incelenmesi
- Güncel teknolojilerin iyileştirilmesi (yeşil teknolojiler, yenilenebilir enerji vb.)
- Doğal kaynakları koruyan insanların hayat biçimlerinde yenilikler yapılması
- Ekolojik şartlar ve ekonomik ve sosyal sistemler toplumdan topluma değişiklik gösterdiği için, sürdürülebilirlik uygulamalarının ne türlü devam ettirileceği kapsamına tek bir plan olmamaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın küresel bir hedef olarak gerçekleştirilmesini sağlayabilmek adına her toplum kendi somut politikası üzerinde çalışmalar yapmakla zorunludur, şeklinde ifade edilmiştir (Ekins, 2011).

Çevresel sürdürülebilirlik, insanlar, canlılar veya doğal kaynaklar üzerinde olumsuz bir etkisi olmayan her şeyi ifade etmektedir. Bu kapsamda kavramın enerji tüketiminden insan haklarına kadar her alanı kapsayan “şemsiye bir terim” olduğu gözlemlenmektedir (Tıraş, 2012).

ABD'de, Çevre Koruma Ajansı, çevresel sürdürülebilirliği ve korumayı içerisinde barındıran düzenlemelerin netleştirilmesi ve faaliyete geçirilmesinden sorumlu olmaktadır. Bu kapsamda ajansın yayımlamış olduğu ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için öngördüğü düzenlemelerin kapsamı aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Hava Kalitesi
- Su Kalitesi
- Toprak Kalitesi
- Bitki Ömrü

- Hayvanlar Ve Vahşi Yaşam Habitatları
- Tehlikeli Atık
- Sera Gazı Emisyonları

Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için ulusal ve/veya yerel kapsamda yetkili kişilerce çevreye ilişkin bazı kurallar/kanunlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda çevre kanunu ihlalleri beyaz yakalı suçlar şeklinde kabul edilmekte ve ihlal eden bireyler para cezası, hapis cezası, denetimli serbestlik ya da bunların birleşimiyle cezalandırıldığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, çoğu şirket, ihlaller için genellikle yalnızca para cezasına çarptırıldığı ve bu durumun haricinde şirketlere herhangi bir yaptırım uygulanmadığı belirtilmiştir (Dong & Hauschild, 2017).

Yukarıda verilen kural ve düzenlemelere ek olarak çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla bilim adamları, küresel kapsamda bireylerin ve gelecek nesillerin sağlıklı kalabilmesi için gereken “dokuz önemli sistem” belirlemişlerdir. Bu sistemler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (Ones & Dilchert, 2012):

- İklim Değişikliği
- Okyanus Asitlenmesi
- Arazi Kullanımı Değişikliği
- Tatlı Su Kullanımı
- Kimyasal Kirlilik
- Aerosol Kirliliği (Havadaki Küçük Parçacıklar)
- Ozon Tabakasının İncelmesi
- Biyo jeokimyasal Akışlar
- Biyo çeşitlilik Kaybı (Ones & Dilchert, 2012).

Yukarıda verilen sistemlerin her biri, bildiğimiz şekliyle yaşamı desteklemeye devam edeceklerini garanti etmek için “gezegen sınırları” olarak adlandırılan belirli sınırlar içinde kalmaktadır. Dokuz gezegen sınırı, tüm gezegen için çevresel sürdürülebilirliği ölçmenin bir yolu olarak nitelendirilmiştir (Ones & Dilchert, 2012).

2.1.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik sürdürülebilirlik, toplumların toplumsal, çevre ve kültür açılarını olumlu olmayan yönde etkisi altına almadan uzun vadeli ekonomik büyümeye destek olan faaliyetleri ifade etmektedir (Kuter & Ünal, 2009). Ekonomi, kaynakları korumakla ilgilidir ve kavram, kaynakların bugün sahip olduğu değeri ve gelecekteki olası değerini tanımlamak ve açıklamak için kullanılır. Örneğin değer, katma değer, varlık ve borçlar, tasarruf, patent ve maddi olmayan duran varlıklar gibi göstergeler ekonomik sürdürülebilirlik kapsamı içerisinde yer almakta ve kavram dahilinde de açıklanabilmektedir (Kuşat, 2013).

Ekonomik sürdürülebilirlik, sürdürülebilirliğin bütünleşmiş bir parçası ve optimal kullanım, geri kazanım, geri dönüşüm gibi yollarla uzun vadeli sürdürülebilir değerler yaratmak için kaynakların (insan ve malzeme) kullanılması, korunması ve sürdürülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle inşalar; gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için bugün sınırlı doğal kaynakları korumalıdır veya korumak için çaba sarf etmelidir, şeklinde ifade edilmiştir (Spangerberg, 2005).

Ekonomik sürdürülebilirliğin çeşitli tanımları vardır. Belirtilen çeşitliliğin ve farklı tanımların altında başlangıç noktası olarak farklı sürdürülebilirlik modellerinin kullanılması durumu yatmaktadır (Yücel, 2003). Belirtilen farklı çalışmalarda yer alan farklı tanımlar incelendiğinde; ilk araştırmada ekonomik sürdürülebilirliğin, ekolojik veya sosyal sürdürülebilirlik üzerinde olumsuz bir etkisi olmayan ekonomik kalkınma olarak yer aldığı gözlemlenmektedir (Anand & Sen, 2000). Bu nedenle, ekonomik sermayedeki bir artış, doğal sermayede veya sosyal sermayede bir azalma pahasına olmamalıdır. Bir diğer araştırmada ise ekonomik sürdürülebilirlik, toplam sermaye miktarı arttığı sürece sürdürülebilir kabul edilen ekonomik büyüme ile eş tutulmaktadır. Böylece, doğal kaynaklar, ekosistem hizmetleri veya refah biçimindeki diğer varlıkların azaltılması pahasına artan ekonomik sermayeye izin verilebilir (Boar vd., 2020). Bazı araştırmalarda ise ekonomik sürdürülebilirlik bir kavram olarak kullanmaktan kaçınılmış olduğu gözlemlenmekte ve bunun yerine yapılarının ve kurumlarının sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ettiği veya engellediği ekonomiden bir araç olarak bahsedildiği gözlemlenmektedir (Kuşat, 2012; Kuşat, 2013; Yücel, 2003). Bu tanımlardan hangisinin geçerli olması gerektiği, araştırmacılar arasında bir değerler

sorunu olduğu gözler önüne sermekte ve henüz tam manasıyla kavramın tanımının yapılamadığını ortaya koymaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik, bir kuruluşun ya da toplumun kaynaklarını verimli ve sorumlu bir biçimde kullanabilmesini gerektirir. Bu sayede şirket veya işletmeler devamlı olarak operasyonel bir gelir elde edebilmek adına sürdürülebilir bir biçimde çalışmaktadır. Operasyonel gelir olmadığı takdirde bir kuruluş çalışmalarını sürdürememekle birlikte sorumlu davranmayan ve kaynaklarını iyi kullanmayan bir kuruluş, çalışmalarını uzun süreler boyunca devam ettiremez, şeklinde ifade edilmiştir (Vossen, 2005).

Ekonomik Sürdürülebilirlik, genellikle işletmeler tarafından üç alt gruba ayrılarak incelenmektedir. Bu alt gruplar; insan, gezegen ve kar olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde insanlar ailelerine yiyecek ve barınak sağlamak için çalıştığı kurumdan ve/veya işinden yaşanabilecek düzeyde asgari bir ücret almaktadır. Belirtilen durumda bir nevi ekonomik sürdürülebilirliğin en küçük örneklem grubu –yani bireyler– üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda ekonomik sürdürülebilirliğin, kaynakların ve kar marjlarının sürdürülebilir büyümesinden çok daha fazlasını kapsamasıyla birlikte kavramın ekonomik faaliyetin sosyal ve ekolojik sonuçlarını da dikkate aldığı gözlemlenmektedir (Doane & MacGilivray, 2001).

Ekonomik sürdürülebilirlikte bir diğer önemli konu olarak ‘‘kaynak kullanımı’’ kavramı karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla kullanılan kaynaklara (insan ve malzeme) ilişkin yapılan planlarda uzun vadeli maliyetler de ekonomik hesaplamalara dahil edildiği gözlemlenmektedir. Bir önceki cümlede belirtilen ‘‘uzun vadeli’’ çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için yapılması gerekenler Hanegraaf & Biewinga, (1998) araştırmasında şu şekilde belirtilmiştir:

- Elde bulunan kaynaklar uzun vadeli şekilde korunmalıdır.
- Dünya’da bulunan doğal kaynakları tüketmek yerine ‘‘geri dönüşümü olan maddeler’’ kullanılmalıdır.
- Uzun süre boyunca devam eden ekonomik sürdürülebilirlik, içme suyu benzeri doğal kaynakların yerine ürünler, yatırımlar, tüketim, pazarlar ve küresel

ekonominin mevcut ve gelecek zamanlar için değeriyle alakalıdır, şeklinde ifade edilmiştir (Hanegraaf & Biewinga, 1998).

Günümüzde, sürdürülebilir ekonomik kalkınma konusundaki tüm ana akım politika tartışmaları, insan yapımı sermaye stokunun artırılmasına ve bu hesapta diğer sermaye stoklarının ne dereceye kadar azaltılabileceğine odaklanma eğilimindedir. Bu kapsamda konuyla ilgili araştırmaların da belirtilen duruma paralel olarak yönetildiği gözlemlenmektedir. Başka bir deyişle, sürekli ve süresiz (veya en azından uzun vadeli) sürdürülebilir büyüme, çoğu yazar tarafından ekonominin sürdürülebilir kalkınma kavramının bir parçası olarak kabul edildiği gözlemlenmektedir (Spangenberg, 2005). Büyüme, bir dereceye kadar gerçeklere aykırı olsa da, her türlü sosyal gelişme için yeterli bir koşul olarak algılanır. Artan refahla birlikte azalan eşitsizlik ('Kuznets eğrisi') otomatik olarak ortaya çıkmaz, aktif sosyal, yani varlıklı ülkelerdeki yeniden dağıtım politikalarından kaynaklanır. Bununla birlikte, standart varsayımlar altında, hangi tür büyümenin sürdürülebilir olabileceğine ilişkin ek kriterler araştırmalarda tartışılmamaktadır ve büyüme oranı, ilgili tek parametre olarak kabul edilmektedir. Her kalite, ekonomide genellikle para olan aynı rakamla bir miktar olarak ifade edilebildiğinden, belirli nitelikler mevcut değildir (Anand & Sen, 2000; Boar vd., 2020; Kuter & Unal, 2009).

Yukarıdaki paragraftan hareketle; farklı faktörlerin miktarlarını aynı numaranın birimlerinde ifade etmek, faktörlerin ikame olduğu varsayımını yansıtmakta olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, farklı sermaye stokları arasındaki bu ikame, yalnızca bu sermayelerin üretim faktörleri olarak işlevine atıfta bulunduğu sürece makuldür. Değişen faktör ışığında, ürün ortak numara açısından eşdeğer ise, ikame mümkün kabul edilir, şeklinde ifade edilmiştir (Anand & Sen, 2000).

2.1.3. Toplumsal/Kültürel Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, son yıllarda birçok bilimsel çalışmanın kesiştiği ortak bir nokta olarak karşımıza çıkmakta ve soyut ve karmaşık bir şemsiye terim olarak nitelendirilmektedir (Kılıç, 2006). Çok boyutlu bir kavram olarak, arzu edilen bir ekolojik varoluş durumundan ve biyolojik çeşitliliğin teşvik edilmesinden farklı ekonomik politikalara ve çevrenin korunması için geri dönüşüm eylemlerine kadar her alanı kapsayan bir kavram olan sürdürülebilirliğin içerisinde yer alan ‘sosyal sürdürülebilirlik’, insanın

refahının bir ölçüsü olarak tanımlanmaktadır (Duran, 2009). Kavram, bireylerin basit varoluşla ilgili bir endişe değil de, gelişme ve hayal edebileceği en iyi yaşam tarzına sahip olma arzusunu kapsamaktadır. Sosyokültürel açıdan sürdürülebilirliği etkileyen en önemli konunun nesiller arası eşitlik olduğu gözlemlenmektedir (Cantimer & Bilgiçli, 2018). Bu kapsamda bireylerin sadece gereksinim duydukları doğal kaynakları kullanıp gerisini gelecek nesillere bırakması sosyal sürdürülebilirlik kavramı olarak nitelendirilebilmektedir. Bu nedenle sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması için insanlar; barınma, temiz su ve hayatta kalabilmek için yeterli gıdadan yoksun insanların yaşam standartlarını yükseltmek için çaba göstermelidir, şeklinde ifade edilmektedir (Altuntuğ, 2008). Sosyal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için dikkate alınması gereken ek unsurlar, nüfus artışı, insan sağlığı, kültürel ihtiyaçlar ve içinde yaşanacak temiz bir çevre olup, bu unsurların insan refahı üzerinde genel bir doğrudan etkiye sahip olduğu unutulmamalıdır (Duran, 2010).

İlgili literatür çalışmaları incelendiğinde sosyal sürdürülebilirliğin; ekonomik, çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğin yanında yer aldığı ve hem küresel hem de yerel boyutları ve özelliklerinin olduğu gözlemlenmektedir (Duran, 2009; Duran, 2010; Cantimer & Bilgiçli, 2018; Berkay, 2014). Aynı zamanda kavram, hem politika hem de politikalarla bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal sürdürülebilirliğin dayanıklılık, sosyal dışlanma ve nesiller arası topluluk gelişimi ile sosyal eşitlik gibi ilgili konularla da iç içe bir değişken olarak çalışmalarda yer aldığı gözlemlenmektedir.

Erişilebilir ve kapsayıcı toplum, yoksulluğun ortadan kaldırılması, savunmasız toplulukların güçlendirilmesi, sosyal adalet ve insan hakları ile demokrasi gibi birçok alanı kapsayan sosyal sürdürülebilirlik kapsamlı ve çeşitli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen doğrultuda oldukça geniş çalışma alanı bulunan sosyal sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi için yapılması gerekenler Ferrari vd., (2021) araştırmasında şu şekilde ifade edilmiştir. Sosyal sürdürülebilirliği teşvik etmek için:

- (1) Topluluk katılımını teşvik etmek,
- (2) İlgili sosyal maliyetler de dahil olmak üzere, ürünlerin bireylerin yaşam döngüsünün tam muhasebe maliyetinin ölçülmesini vurgulamak,
- (3) Ölçülebilir ekonomik faydalar yerine sosyal organizasyon sistemlerinde ve toplum refahında iyileştirmeleri teşvik etmek,

(4) Tarafsızlık ile adaleti artıracak ve toplumsal rahatsızlıkları azaltacak şekilde doğal ve geri dönüştürülebilir malzemeleri kullanmak,

(5) İhtiyacı olanlara fon, teknik bilgi ve teknoloji transfer etmek, şeklinde ifade edildiği gözlemlenmektedir (Ferrari vd., 2021).

Sosyal sürdürülebilirliğin tam anlamıyla sağlanabilmesi adına uluslararası kuruluşlar, ulusal yetkililer vb. gibi bu alanda yetkili kişilerce oluşturulan birçok farklı politika ve yönergenin varlığı ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde gözlemlenmektedir. Bu kapsamda doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına ilişkin politikalar ve yönergeler, yalnızca ekolojik ve ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel boyutları da kapsadığı ilgili çalışmalar incelendiğinde gözlemlenmektedir. Ekolojik ve ekonomik boyut ile birlikte sosyal boyut, sürdürülebilir kalkınma kavramının iyi kurulmuş parçaları olsa da, dördüncü bir kültürel boyutun dahil edilmesi gerekliliği hakkında devam eden tartışmalar mevcuttur (Jokhadar & Jabi, 2016).

Planlamalar sosyal ve kültürel değerlerle ilgili anlayışın ve metodolojik gelişimin artırılması ihtiyacı Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde açıkça vurgulanmıştır. Belirtilen duruma ek olarak sözleşmede; sektöre özgü politikalar ve/veya anlaşmalar oluşturulurken, tüm imzacı devletler peyzajları tanımlamalı, niteliklerini değerlendirmeli ve onlar hakkında politika oluşturmalıdır, şartının eklendiği gözlemlenmektedir. Belirtilen duruma ek olarak imzacı devletler, sürdürülebilir peyzaj koruma ve yönetim kararları için planlamayı kolaylaştırmak için tüm sektörler ve farklı çıkarları temsil eden aktörler arasında işbirliği kurmalıdır, şeklinde açıkça ifade edilmiştir (akt; Jokhadar & Jabi, 2016)

Sosyal sürdürülebilirliğin kriterleri, sürdürülebilirlik alt boyutları arasında tanımlanması en zor olan ve diğer sürdürülebilirlik boyutlarına oranla daha fazla alanı kapsayan kriterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen kapsamda sosyal sürdürülebilirliğin kapsamış oldukları alanlar ve terimler Hong & Forero (2013) araştırmasında şu şekilde belirtilmiştir:

Sosyal kabul edilebilirlik: Riski en aza indirmek, şeffaflığı en üst düzeye çıkarmak ve etkili paydaş katılımını sağlamak

Sosyal refah: Refahı, güvenliği, sağlığı ve gıda güvenliğini sürdürmek veya geliştirmek,

Enerji güvenliği ve dış ticaret: Riskli enerji ithalatına bağımlılığın azaltılması, uygun fiyatlı enerjiye erişim, fosil yakıtlara göre pozitif bir net enerji dengesi gösterilmesi, enerji ile ilgili malzemeler için ithalat ve ihracat arasındaki ticaret dengesinin iyileştirilmesi,

Kaynak koruma: Yenilenebilir kaynaklara göre yenilenemeyen kaynakların kullanımının en aza indirilmesi ve yatırımın enerji getirisinin artırılması,

Kırsal kalkınma ve işgücü eğitimi: İş fırsatları yaratmak, kırsal geçim kaynaklarını geliştirmek ve vasıflı bir biyoenerji işgücü geliştirmek, şeklinde ifade edilmiştir (Hong & Forero, 2013).

Sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması için birçok uluslararası kuruluş ve/veya ulusal yetkililerin birçok farklı yöntem kullandığından araştırmanın önceki bölümlerinde bahsetmiştik. Bu kapsamda günümüzde kullanılan bazı yanlış yöntemler de sosyal sürdürülebilirliğe zarar vermektedir (Altuntuğ, 2008). Daha açık bir ifadeyle: toplumlar tarafından vurgulanan sosyal sürdürülebilirlik değişebilir bir özellik göstermektedir, şeklinde belirtebiliriz (Aydın, 2010). Belirtilen duruma; kentsel atık arıtma teknolojisinin sosyal sürdürülebilirliğinde iki ana yönün dikkate alınması örnek gösterilebilir. Bunlardan birincisi, halk sağlığının korunması sorunudur. Pek çok gelişmekte olan ülkede, yasa dışı boşaltma, ve kentsel atıkların hukuksuz yollarla yok edilmesi hala birinci yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu düşük maliyetli yöntem, bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engelleyemez veya durduramaz. Bununla birlikte, bulaşıcı hastalığa yakalanmaktan muzdarip olan insan yaşamının sosyal ve ekonomik maliyeti, dışsallaştırılmıştır ve düzgün bir şekilde nicelendirilmemiştir. Öte yandan, gelişmiş ülkelerde veya nispeten varlıklı bir toplumda, sakinler kolaylıklar uğruna genellikle atık arıtma tesislerinin ikametlerinden uzakta olmasını tercih etmektedirler. Yakınlarda bir atık arıtma tesisine karşı muhalefet derecesi, arıtma teknolojilerinin türlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir ancak bu durum, teknolojinin ekonomik ve çevresel faydalarına ilişkin bilimsel anlayışla tutarlı değildir, şeklinde ifade edilmiştir (Jokhadar & Jabi, 2016).

2.1.4. Kamu Politikası ve Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilir kamu politikası, yoksulluğun ve açlığın sona ermesi, daha iyi eğitim standartları, cinsiyet eşitliği ve insan hakları, şirketler ve toplumlar tarafından çevre

kirliliğinin azaltılması ve iklim değişikliği ile ilgilenmektedir (Acet & Şakalk, 2020). Kavram çerçevesinde ilgili çalışmalar incelendiğinde diğer sürdürülebilirlik boyutlarına göre sürdürülebilir kamu politikasının en sorunlu alan olduğu birçok araştırmada belirtilmiştir. Belirtilen sorunun dayanağı ise; bireylerin neyin çevresel ve ekonomik olarak sağlam olduğu konusunda anlaşılamadığı (Dovers, 1996), şeklinde ifade edilmiştir.

Kamu politikası, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek ve daha iyi altyapı sağlayarak iklim değişikliğini yönetmek için gündemde merkezi bir role sahiptir. Bu durum kısmen, kamu sektörünün kendisinin altyapıda önemli bir yatırımcı olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak daha da önemlisi, kamu politikası sinyaller sağlar ve özel yatırımcılar ve tüketiciler de dahil olmak üzere tüm aktörlerin eylemlerini etkileyen düzenleyici ve kurumsal çerçeveleri belirler (Özdemir, 2020).

Sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, sağlıklı bir çevreyi veya kapsayıcı bir sosyal kalkınmayı güvence altına almayı amaçlayan Politikalar, sürdürülebilir kalkınma için başlı başına önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Tabak vd., 2016). Politikaların özel yatırımları geniş ölçekte harekete geçirme ve sürdürülebilir altyapıya yönlendirmedeki başarıları, büyük ölçüde ulusal ve uluslararası düzeylerde kamu politikası tarafından sağlanan teşviklere ve kolaylaştırıcı bir ortama bağlı olarak ortaya çıkmıştır, şeklinde ifade edilmektedir (Güneş, 2012).

Yukarıdaki paragrafta belirtilen yatırımların uzun ömürlülüğü, ilişkili dışsallıklar ve hükümet politikalarıyla kaçınılmaz bir hal almakta ve yakın bağlantılar göz önüne alındığında, kamu politikasının netliği ve güvenilirliği altyapı yatırımları özelinde oldukça önemlidir (Güneş, 2012; Beare vd., 2014; Larson vd., 2009; Varadarajan, 2014; OECD, 2022) şeklinde açıklanmıştır. Bu kapsamda kamu politikasında sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla oluşturulan dört önemli başlık aşağıda açıklanmıştır:

Sürdürülebilir altyapı için ulusal stratejiler belirlemek: Ülkelerin sürdürülebilir altyapı için açık ve kapsamlı stratejiler belirlemesi ve bunları sürdürülebilir büyüme ve kalkınma için genel stratejilere yerleştirmesi gerekmektedir. Politika ve piyasa başarısızlıklarını ve sürdürülebilir altyapı gelişimine yönelik diğer kısıtlamaları ele almak için değişim ve planların yönüne ilişkin daha geniş bir strateji eklemlenmesine

ihtiyaç vardır, şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca belirtilen bu tür entegre stratejik çerçevelerin, bireysel kamu politikası eylemleri arasında tutarlılığı sağlayacağı ve özel sektöre üzerine düşeni yapması için netlik ve güven gerçekleştireceği belirtilmektedir (Güneş, 2012; OECD, 2022).

Sürdürülebilir altyapı önlemleri, değişen derecelerde, ülkelerin Paris toplantısı öncesinde ilan ettikleri ulusal olarak belirlenmiş katkıların bir parçasını oluşturmaktadır. Ülkelerin verdiği taahhütler geçmişteki taahhütlerinden daha iddialı olmasına karşın toplu olarak küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelerin 2 santigrat derece üzerinde sınırlama hedefine ulaşamayacaklarını da gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla, Paris anlaşmasının sürdürülebilir altyapı önlemleri özelinde önemli bir değeri, ilerlemeyi doğrulamak ve kolektif hırs seviyesini yükseltmek için bir takip sürecinin haritasını çıkarma derecesi üzerinde olacağı düşünülmektedir (Larson vd., 2009; OECD, 2022).

Temel fiyat çarpıklıklarının ele alınması: Doğal kaynakların ve altyapı hizmetlerinin fiyatlandırılmasındaki yaygın çarpıklıkları düzeltmek, sürdürülebilir altyapı için kamu politikası ortamını iyileştirmenin anahtarı olarak görülmektedir. En büyük çarpıklıklar, fosil yakıt sübvansiyonları ve hem altyapı yatırımlarını yüksek karbonlu enerji kaynaklarına doğru güçlü bir şekilde yönlendiren hem de enerji kullanımında maden verimliliğini azaltan karbon fiyatlandırmasının eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen bozulmaların boyutlarının da oldukça fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bu kapsamda IMF yakın zamanda, kirlilik ve iklim değişikliğinde fiyatlandırılmaması da dahil olmak üzere, fosil yakıt sübvansiyonlarının toplam maliyetinin, yılda 5,3 trilyon dolar veya dünya GSYİH' sının yüzde 6,5'i düzeyinde olduğunu açıklamıştır. Belirtilen kapsamda bazı ülkeler, mevcut düşük petrol fiyatlarından yararlanarak fosil yakıt sübvansiyonlarını kaldırmak veya azaltmak için adımlar atmaktadır (Beare vd., 2014; OECD, 2022).

Teşvik yapısını daha düşük karbonlu yatırım ve kalkınma yörüngelerine kaydırmak için kamu politikasının alabileceği en önemli eylem, karbon emisyonlarına bir fiyat koymaktır. Şu anda, küresel karbon emisyonlarının yüzde 15'inden azı, karbon vergileri, ücretler ve üst sınır ve ticaret planları gibi araçların bir karışımı kullanılarak bir fiyatla karşılanmaktadır. Dünya Bankası ve OECD, gelecekteki karbon fiyatlandırma planlarını yönlendirmeye yardımcı olabilecek bir dizi ilke geliştirmiştir. Bu ilkeler; adalet, politika

ve hedeflerin uyumlaştırılması, istikrar, öngörülebilirlik, şeffaflık, verimlilik ve maliyet etkinliği ile güvenilirlik ve çevresel bütünlüğe dayanmaktadır (OECD, 2022).

Fosil yakıt sübvansiyonlarının kaldırılması ve karbon emisyonlarının vergilendirilmesi yalnızca ciddi teşvik çarpıklıklarının düzeltilmesine yardımcı olmakla kalmayacak, aynı zamanda sürdürülebilir altyapı gelişimini desteklemeye yönlendirilebilecek ek mali kaynakların harekete geçirilmesine ve fiyatın etkisini hafifletmek için daha iyi hedeflenmiş sosyal güvenlik ağlarının harekete geçirilmesine olanak sağlayacaktır. Durumlarına ve hedeflerine bağlı olarak, ülkeler karbon vergilerinden daha fazla gelir elde etmeyi ve sermaye ve emek üzerindeki vergiler gibi ekonomik performansı olumsuz etkileyebilecek diğer vergilerden daha az gelir elde etmeyi seçebilmektedirler. Dolayısıyla karbon fiyatlandırması daha akıllı, daha verimli vergi sistemleriyle ilgili olabilir ve daha yüksek vergiler olması gerekmez (Larson vd., 2009; OECD, 2022), şeklinde ifade edilmiştir.

Etkinleştirme ortamının iyileştirilmesi; Sürdürülebilir altyapı yatırımlarını gereken ölçekte ve kalitede artırmak, yatırımları yöneten politika ve kurumsal çerçevede iki önemli açıdan iyileştirmeler gerektirmektedir. İlk olarak, sağlam, yatırıma değer projelerden oluşan daha güçlü bir boru hattı oluşturmak ve uygulamak için yatırım planlama, proje hazırlama ve yönetim kapasitelerini güçlendirmeye gereksinim duyulmaktadır. Bu tür kapasite iyileştirmeleri özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemlidir ancak ihtiyaç bunlarla sınırlı değildir. G-20 ekonomilerine ilişkin yakın tarihli bir IMF araştırması, kamu altyapı yatırımlarında en düşük verimliliğe sahip olanların, en verimli olana kıyasla yatırım “paralarından” büyüme “patlamasının” sadece yarısını elde ettiğini bulgulamıştır. Bu kapsamda ortaya çıkan kilit bir zorluk; iklim riskleri ve sürdürülebilirlik kriterlerini sistematik olarak tüm yatırım planlarına ve projelerine dahil etmek ve sürdürülebilir satın alma süreçleri geliştirmek ve uygulamak için kapasite ve uygulama geliştirmektir. İkinci olarak, ülkelerin altyapı temininde özel katılım için düzenleyici ve kurumsal çerçeveleri iyileştirmesi gerekmektedir. Kamu politikasıyla ilgili riskler ve işlem maliyetleri, altyapıya yapılan özel yatırımların önündeki önemli engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür riskler ve maliyetler, uzun vadeli faiz oranları sıfıra yakın olsa bile, altyapı yatırımı için sermaye fiyatını yüksek tutmaktadır. Altyapı reformu ve karbon fiyatlandırması ile birlikte, proje önceliklendirme /seçimi ve kamu-özel ortaklığı müzakereleri için daha şeffaf çerçeveler,

iklim riskinin tutarlı bir şekilde ele alınması ve iş yapma kolaylığını iyileştirmeye yönelik eylemler, ölçeklendirme çabalarında daha fazla özel katılımı kolaylaştıracaktır, şeklinde ifade edilmektedir (OECD, 2022; Dovers, 1996; Kaypak& Bimay, 2019).

Finansmanı harekete geçirmek; Altyapıya yapılan yıllık yatırımın iki katına çıkarılması, büyük bir finansman sorunu yaratacaktır. Özellikle yeni ve yenilikçi mekanizmalar aracılığıyla hem kamu hem de özel finansın güçlü ve uyumlu seferber edilmesini gerektirecektir. Kamu sektörü bütçelerindeki kısıtlamalar göz önüne alındığında, ek yatırımın yarısının veya daha fazlasının özel sektörden gelmesi gerekecektir. Ancak, ulusal ve küresel kolektif eylemler yoluyla kamu politikası, bunun gerçekleşmesinde kilit bir rol oynamak zorunda kalacaklardır. Bu kapsamda altyapı geliştirme, ekonomik büyüme ve iklimin korunması ile yakından ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Altyapı yapısı, ekonomik büyüme ve kalkınmanın temel itici gücüdür. Küresel büyüme beklentileriyle ilgili artan endişelerin mevcut bağlamında, altyapı yatırımları, bugün küresel toplam talebi artırarak ve gelecekteki büyüme için daha güçlü temeller oluşturarak özellikle önemli bir rol oynayabilir. Altyapı aynı zamanda iklim değişikliği gündeminin de önemli bir unsurudur. Kötü yapılırsa, sorunun önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda; altyapı, küresel karbon emisyonlarının yarısından fazlasını oluşturmaktadır ve doğru yapıldığında, hem iklim değişikliğinin azaltılması hem de uyum için hayati önem taşıyan çözümün önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Aslanpay & Özdemir, 2020; OECD, 2022).

Ekonomik büyümenin uzun vadeli sürdürülebilirliği, temel ekosistem hizmetlerinin, sağlıklı bir çevrenin ve uyumlu toplumların sürdürülmesine bağlıdır. Yukarıda verilen unsurların dengelenmesi, hali hazırda dünya nüfusunun %80'inden fazlasını temsil eden ve gelecekteki artışın neredeyse tamamından sorumlu olacak olan gelişmekte ve geçiş ülkeleriyle daha güçlü bir işbirliği gerektirecektir. Belirtilen durumun sebebi olarak; dağılma ve dışlanma riskleri tüm ülkeleri etkilediği gibi tüm ülkeleri de etkilemektedir, örneği verilebilmektedir (OECD, 2022)

2.1.5. Teknolojik Sürdürülebilirlik

Yeni teknolojiler, gezegen, toplum ve toplumla etkileşim biçimlerini dönüştürmekte ve ulusal ekonomileri olumlu/olumsuz şekillerde etkilemektedir. Belirtilen durumun örneklerini cep telefonları ve yapay zeka ürünleri olarak verebilmekteyiz (Monterio vd.,

2018). Sürdürülebilirliğin bir diğer alt boyutu olan sürdürülebilir teknoloji, doğal kaynakları göz önünde bulunduran, ekonomik ve sosyal kalkınmayı teşvik eden yeniliği tanımlayan bir şemsiye terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir teknolojinin temel amacı; çevresel ve ekolojik riskleri büyük ölçüde azaltmak ve sürdürülebilir bir ürün yaratmaktır, şeklinde ifade edilmektedir (Öztopçu, 2018; Amankwah, 2019)..

Teknolojik sürdürülebilirlik, yerel olarak uygun teknolojilerle ilgilidir. Sunulan hizmetlerinin teknolojik sürdürülebilirliği, hizmetlerin devam etmesi için ihtiyaç duyulan teknoloji veya donanımın bakımının yapılması, onarılması ve yerel halk tarafından değiştirilmesi ile işleyişi için bağlı olduğu doğal kaynakları tüketmemesi ile sağlanmaktadır (Vacchi vd., 2021; Toprak, 2006).

İlgili literatür çalışmaları kapsamında teknolojik sürdürülebilirliğin farklı yönlerinin açıklandığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda kavram içeriği bakımında birkaç farklı şekilde açıklanabilmektedir (Weitzman, 2017; Bakirtaş & Bakirtaş, 2008):

İkame; Teknoloji, üretiminde biyolojik olarak parçalanamayan malzemelerden biyolojik olarak parçalanabilen malzemelere geçişi teşvik etmektedir ve ayrıca yenilenemeyen kaynakları yenilenebilir kaynaklarla değiştirme olanağı sunmaktadır.

Önleme; Sürdürülebilir teknoloji, kullanımı veya üretimi yoluyla bozulmayı, kirlenmeyi ve diğer olumsuz çevresel etkileri önler.

Yeterlik; Teknoloji, enerji ve kaynak kullanımı açısından verimlidir (Weitzman, 2017; Bakirtaş & Bakirtaş, 2008).

Sürdürülebilir çevre teknolojisi, işletmelerin ve kamu sistemlerinin çalışma şeklini değiştirme potansiyeline sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir teknoloji, bir işletmenin karlılığı ve itibarı için iyi olan olumsuz sosyal ve çevresel etkileri en aza indirmeyi amaçlar. Şirketler, sürdürülebilir yenilikleri uygulayarak sektörde rekabetçi olarak kalabilmekte ve aynı zamanda da çevreye yardımcı olabilmektedir. Bu kapsamda sürdürülebilir teknolojinin ve yeniliklerinin yaygın örneklerini günümüzde çevremizde görebilmekteyiz. Sürdürülebilir teknoloji ve yeniliklerin yaygın örnekleri şunları içermektedir (Vacchi vd., 2021):

- Toplu ve elektrikli ulaşım
- LED ışık teknolojisi

- Güneş enerjisi
- Karbon yakalama ve depolama teknolojileri
- Kendi kendine yeten ve LEED binaları ve yapım yöntemleri, şeklinde ifade edilmektedir (Vacchi vd., 2021):.

Sürdürülebilir teknolojinin şirketler özelinde önemli bir kavram olduğunu ve günümüzde yaygın şekilde kullanıldığını yukarıda açıklamıştık. Bu kapsamda şirketler özelinde sürdürülebilir teknoloji uygulamasının faydaları Monteiro vd., (2018) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

Riski Azaltma ve Proje Sonuçlarını İyileştirme: Sürdürülebilir teknolojinin bir avantajı, işletmelerin riski azaltmasına yardımcı olmasından ileri gelmektedir. Şirketler, yenilenebilir ve biyolojik olarak parçalanabilen malzemeler kullandığında, dolaylı olarak ekosistemi ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden korunmaktadır. Günümüzde işletmelerin yüzde kırk sekizi, üretimi ve yeniliği geliştirmek için sürdürülebilirliği kullanmaktadır (Monteiro vd., 2018).

Karlı İyileştirme: İşletmeler sürdürülebilir teknoloji ile kaynakları etkin bir şekilde kullanabilmektedir. Belirtilen bu durum şirket karlılığını artırmada önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha az harcamak ve daha fazla kazanmak şirketlerin karını artırır ve işletmelerin rekabetçi kalmasına yardımcı olur. Sürdürülebilir teknoloji örnekleri günümüzde hemen hemen her alanda karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda toplu elektrikli ulaşım, elektrikli kamyonlar, ucuz enerji depolama vb. gibi alanlarda karşımıza çıkan sürdürülebilir teknoloji türevleri aşağıda maddeler halinde incelenmiştir (Monteiro vd., 2018):

Sürdürülebilir teknolojinin kullanıldığı bir alan olan toplu elektrikli ulaşım, günümüzde birçok farklı ülkede ulaşım aracı olarak kullanılmaktadır. Toplu elektrikli ulaşımı en çok kullanan ülkelerin başında gelen Çin gelmektedir ve her gün 300.000 elektrik ile çalışmakta olan otobüsler ülke genelinde hizmet vermektedir (Amankwah, 2019; Monteiro vd., 2018).

Sürdürülebilir teknolojinin kullanıldığı bir diğer alan olan elektrik ile hareket eden kamyonlar, bireysel elektrik ile çalışan araçların her geçen gün daha fazla pazar payı kazanması ile ticari filolarda da hızlı bir biçimde aynı şeyi yapabilmektedirler. Ancak

verimli bir geçiş sağlamak için toplam sahip olma maliyetini sağlam bir şekilde anlaşılması önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. On yıllar önce, maliyetinin yüksek olmasına rağmen elektrikli kamyonlar yaygın bir şekilde kullanılmıştır ancak günümüzde hemen hemen artan maliyet rekabeti ve var olan elektrikli araç altyapısı sebebi ile toplam sahip olma maliyeti yakında dizelle çalışan kamyonlarla aynı seviyeye gelebileceği araştırmacılar tarafından öngörülmektedir (Vacchi vd., 2021; Amankwah, 2019; Monteiro vd., 2018).

Sürdürülebilir teknolojinin kullanımındaki bir diğer önemli konu is ucuz enerji depolamasıdır. Ucuz enerji depolama; günümüzdeki elektrikli araçların yeni ağı, lityum ve kobalt pil pazarını hızla genişletmiş ve fiyatlarını büyük ölçüde düşürmüştür. Lityum iyon piller, sadece dokuz yıl önce kilovat saat başına 1.000 dolara kıyasla şimdi kilovat saat başına 200 dolara mal olmaktadır. Endüstri ve kamu hizmetleri, enerji depolama çözümleri olarak daha geniş bir kullanım alanı bulmaktadırlar. Belirtilen kapsamda araştırmalar; pil fiyatlarının hızla düşmesiyle birlikte, g maliyetlerini azaltmak, güvenilirliği ve esnekliği artırmak ve g sistemlerini çalıştırmak için daha esnek hale getirmek değerli olduklarını kanıtlamaktadır. Ancak, ucuz enerji depolamasının geniş erişilebilirliği, kamu hizmetlerinin hızla değişmesi gerekeceği anlamına gelmektedir (Monteiro vd., 2018).

Sürdürülebilir teknolojinin kullanılması ve plastik geri dönüşüm arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; günümüzde her yıl dünya genelinde 260 milyon ton plastik atığın retildeği ve yalnızca yüzde 16'sının geri dönüştürülebildiği ilgili araştırmalarca bulgulanan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda plastik sektörü, “al, yap ve elden çıkar” iş modelinden uzaklaşma ve ekonomik, toplumsal ve çevresel faydalar yaratırken sektörler arası atıkları ortadan kaldırmayı hedefleyen döngüsel bir model benimseme fırsatına sahiptir. Araştırmacılar belirtilen bu döngüsel sürecin, önümüzdeki on yılda 55 milyar dolar olarak tahmin edilen geri dönüşüme dayalı bir kar havuzuyla, hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlayacağı yönünde bulgulamıştır (Monteiro vd., 2018).

Sürdürülebilir teknolojinin kullanımındaki bir diğer fayda ise LED ışık verimliliğinden ileri gelmektedir. Enerji tasarruflu LED aydınlatmanın, günümüzde küresel kapsamda akkor ampullerin yerini aldığı ve 2030 yılına kadar yüzde 84 pazar payına ulaşması

beklendiği ilgili literatür çalışmalarında belirtilmektedir. Aynı zamanda araştırmalar, LED ışıkların enerji tüketimini yüzde 40 azaltacağı ve bu durumda günümüzün enerji fiyatlarına göre 26 milyar dolara kadar tasarruf sağlayacağı yönünde bulgular sunmaktadır (Bernads vd., 2020).

Sürdürülebilir kalkınma teknolojileri; donanım, yazılım, teknik bilgi ve diğer teknolojiler, sürdürülebilir kalkınma için önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma teknolojilerinin kullanılması ve yaygınlaştırılmasında insanların rolleri Geels (2018) araştırmasında şu şekilde açıklanmıştır:

- Temiz Suya Erişim (Su Arıtma, Verimlilik, Dağıtım ve Sanitasyon Teknolojileri Yoluyla);
- Temiz, Uygun Fiyatlı Ve Sürdürülebilir Enerjiye Erişime Sahip Olmak (Örneğin, alternatif enerji kaynaklarını kullanan enerji verimli teknolojiler ve teknolojiler aracılığıyla);
- Daha Az Toksik Bir Çevrede Yaşamak (Örneğin, hammaddelerin ve süreçlerin miktarını ve zehirliliğini azaltan alternatif tarımsal ve endüstriyel teknolojilerin yanı sıra arıtma tekniklerini devreye sokarak);
- İklim Değişikliğinin Etkilerini Azaltarak (Örneğin, daha fazla enerji verimli süreçler ve emisyon kontrolü)
- İklim Değişikliğine Uyum Sağlayarak (Örneğin, arazi kullanım planlamasına yardımcı olmak)
- Daha İstikrarlı Bir Çevrede Yaşamak;
- Doğal Kaynakları Daha Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yönetmek;
- Etkili Çevresel Yönetişim Rejimlerine Sahip Olmalıdır (Örneğin, uyumun ve yaptırımın izlenmesinde, halkın bilgiye erişiminin sağlanmasında, kapasite oluşturulmasında ve kamu bilincinin artırılmasında), şeklinde ifade edilmektedir (Geels, 2018)

Ülkelerin, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmede karşılaştığı en büyük zorluklardan biri, gerekli teknolojileri elde etmek ve uygulamaya koymaktır. Teknolojiye erişim bir dereceye kadar finansal kaynaklara

bağlı olsa da, bu sadece finansal bir konu değildir. Çoğu durumda, yasal ve kurumsal çerçeveler, sürdürülebilir kalkınma için teknolojilerin geliştirilmesini, ithalatını/ihracını, transferini ve kullanımını engellemektedir. Ayrıca kotalar ve tarifeler, teknolojileri ithal etme yeteneğini etkileyebilmektedir. Benzer şekilde, sübvansiyonlar enerji, su veya diğer kaynakları israf edebilecek teknolojilerin kullanımını teşvik edebilir. Ayrıca, karar vericiler teknolojileri seçerken ve uygulamaya koyarken kültürel normları göz önünde bulundurmalıdır (Cabezas vd., 2004).

3. BÖLÜM

SÜRDÜREBİLİR KALKINMA

3.1. SÜRDÜREBİLİR KALKINMA KAVRAMI

Çalışmada yer alan ‘‘sürdürülebilirlik’’ ve ‘‘kalkınma’’ kavramları özelinde ilgili alan yazın incelendiğinde; kavramların, birçok farklı tanımlarının olduğu ve birçok çalışmaya konu olduğu gözlemlenmektedir. Bu kapsamda önemli olarak nitelendirilebilecek bir kavram olan sürdürülebilirlik; özellikle 1980’li yıllardan günümüze değin geniş anlamlarda kullanılmıştır. Temel manada sürdürülebilirlik ‘‘sürdürmek, devam ettirmek, destekleme, var etmek, var olmak vb.’’ gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Chichilnisky, 1997, Pearce vd., 1994, Gürlük, 2010, Özmehmet, 2008).

Kalkınma ise "bir ülkenin, bölgenin ve topluluğun ekonomik, kültürel ve çevresel koşulları altında elde edilebilecek bölgesel ve sosyal açıdan adil bir toparlanma süreci" olarak tanımlanmaktadır. Sürekli ve dengeli kalkınma ya da sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1970'lerden itibaren ekonomi, toplum ve çevre arasında arzu edilen dengenin yeni bir ifadesi olarak ortaya çıkmıştır. Sürdürebilir kalkınma ülkemizde önceleri ‘‘sürekli ve dengeli bir kalkınma’’ olarak nitelendirilmekteyken günümüzde ‘‘sürdürülebilir kalkınma’’ veya ‘‘ sürdürülebilir gelişme’’ olarak tanımlanmaktadır (Tıraş, 2012).

Sürdürülebilir kalkınmayla sürdürülebilirlik arasında var olan farklar incelendiği takdirde; sürdürülebilirlik genel olarak uzun zamanlı bir hedef şeklinde düşünülmüş iken, sürdürülebilir kalkınma bunu başarabilmek adına birden fazla süreç ve yola atıfta bulunmuştur (örneğin sürdürülebilir tarım ve ormancılık, sürdürülebilir üretim ve tüketim, iyi hükümet) şeklinde açıklanmıştır (Parris & Kates, 2003). Sürdürülebilir kalkınma, sanayileşme ve nüfus artışının sebep olduğu problemlere olası sonuçlar bulmayı hedefleyen, ekonomik büyüme ve küreselleşmenin olumsuz çevresel neticelerine karşı uyarıda bulunan Brundtland Raporu'nun 1987 yılında yayımlanmasıyla ilk kez meydana gelmiş bir kavram, olarak nitelendirilmektedir (Yeni, 2014).

UNESCO’nun sürdürülebilir kalkınma tanımı incelendiğinde; sürdürülebilir kalkınma, Birleşmiş Milletler’in kapsayıcı paradigması olarak nitelendirilmiştir. Sürdürülebilir

kalkınma konusu 1987 Bruntland Komisyonu Raporunda “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmıştır (akt: UNESCO, 2022)

Sürdürülebilir kalkınmanın dört boyutu vardır. Bu boyutlar:

- Toplum
- Çevre
- Kültür ve
- Ekonomi, olarak nitelendirilmektedir.

Yukarıda bahsedilen kavramlar birbirinden ayrı değil, yakından bağlantılıdır. Sürdürülebilirlik, daha iyi bir yaşam kalitesi arayışında çevresel, sosyal ve ekonomik hususların dengelendiği bir gelecek hakkında düşünmek için bir modeldir. Örneğin, müreffeh bir toplum, insanlarına yiyecek ve kaynaklar, temiz su ve temiz hava sağlamak için sağlıklı bir çevreye güvenir, şeklinde ifade edilebilmektedir (UNESCO, 2022).

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, “Sürdürülebilir Kalkınma; gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden mevcut ihtiyaçların karşılanması için bu alandaki ilk tanım olarak nitelendirilmekte ve kaynaklar, yoksulluk, temel ihtiyaçlar vb. gibi olgularla iç içe kullanılmaktadır, şeklinde açıklanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma temelde iki ana fikir üzerine kuruludur. Bunlardan birincisi; dünyadaki insan ihtiyaçlarının, özellikle de yoksulların tatmin edilmesi. İkincisi; mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları ve teknoloji ve sosyal organizasyonların dayattığı baskıyı ortadan kaldırır, şeklinde ifade edilmektedir (WCED, 2022).

Sürdürülebilir kalkınma fikirleri doğrudan yoksulluk, kaynakların tükenmesi, çevresel bozulma ve sosyo-ekonomik ve politik politikaların kalitesi ile ilgilidir. Bu kavram aynı zamanda ekonomideki çeşitli konuların istikrarını sağlamak için de kullanılmaktadır. Borç sürdürülebilirliği, turizm sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir büyüme gibi makroekonominin tanımında kendine yer bulmaktadır. 1980'lerden bu yana geniş çapta çalışılan ve çevre tartışması, kalkınma, uygulamalı bilim, çevre ve uluslararası politika alanlarına odaklanan sürdürülebilir kalkınma kavramı, kalkınma stratejilerinin sonuçları veya anlam ve tanımları üzerinde çok az fikir birliğine sahip bir kavramdır (Holmberg, Sandbrook, 2019). Bazı yazarlara göre bu kavram. Bu, insan sağlığı ve doğa arasındaki

dengeyi korumak, doğal, fiziksel ve sosyal çevreyi gelecek nesillere uygun bırakmak ve sürekli ekonomik gelişmeyi sağlayan doğal kaynakların rasyonel yönetimini sağlamak bir yaklaşımdır (Jabareen, 2008, Brundtland, 1987). Bu yaklaşım, kalkınmanın her aşamasında ekonomik ve sosyal politikalar ile çevre politikaları üzerinde çalışmayı gerektirmektedir, şeklinde yorumlanabilmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma; doğal kaynakları geri dönülmez hale getirmeden veya çevreyi geri dönülemez bir şekilde tahrip etmeden mevcut neslin ihtiyaçlarını gelecek nesillere aktaran ekonomik bir sistem olarak da tanımlanabilir. Bu tanım, ekonomik sistemlerin, uzun vadede insan ihtiyaçlarını karşılamak için ekosistemlerin fizibilitesine güvenme yeteneğini tanır. Kaynakların tükenmesi ve çevreye zarar verilmesi kaçınılmazdır. Bu kaynak tükenmesinin ve çevresel etkinin geri dönüşüm yoluyla geri alınabilmesi önemlidir (Akgül, 2010). Diğer bir tanım ise: "Ekosistemlerin ve kaynakların sınırlandırılmasını destekleyen taşıma kapasitesi içinde kalarak insan yaşamının iyileştirilmesi. Bu terimin tanımı, yalnızca kalkınma sürecindeki mevcut eğilimlerin uzun süre sürdürülemeyeceği fikrini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda gelecek nesillerin ihtiyaçlarını şimdiki neslin ihtiyaçları ile dengeleme ihtiyacını vurgular. Bu yaklaşım, doğal kaynakların verimli kullanılmasına, atıkların azaltılmasına, kaynakların yeniden kullanılmasına, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve çevrenin sürekli korunmasına olanak sağlar. Diğer bir deyişle, sürdürülebilir bir kalkınma stratejisinin çevre ve kalkınma politikalarıyla uyumlu olması için büyümeyi teşvik etmesi, büyümenin kalitesini artırması, sürdürülebilir bir nüfusun temel ihtiyaçlarını karşılaması ve teknolojinin daha katılımcı olması, ekonomiyi bir bakıma ve uluslararası işbölümünü yeniden yönlendirmektir, şeklinde açıklanabilir (Pearce vd., 1994). Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma, sadece çevrenin korunmasına odaklanan bir kalkınma anlayışını değil, aynı zamanda daha sürdürülebilir olması anlamında büyümeyi şekillendirmek için kalkınma ile ilgili tüm ekonomileri, finans, ticaret ve sanayiye temsil eder, politika ayarlama sürecidir, şeklinde açıklanabilir (Gürlük, 2010).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı çevre sorunları ile sınırlı değildir. Burada önemli olan doğal kaynakların kullanımı söz konusu olduğunda gelecek nesilleri düşündürmektir. Kavramlar genellikle yaşam kalitesi, adalet, sorumluluk, katılım ve güçlendirme, paylaşma ve işbirliği gibi ilkelere dayanmaktadır. Ancak günümüz kavramlarında tartışmalı olan şey, sürdürülebilirliği hem ekolojik hem de ekonomik olarak açıklama

çabasıdır. Bazıları bu kavramı, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi anlamında çevresel sürdürülebilirliği savunmak anlamında kullanırken, bazıları ise toplumun her alanına hizmet edebilmek anlamında ekonomik sürdürülebilirlik olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla tüm bu tartışmalar sonucunda sürdürülebilir kalkınmanın tek bir yönü olmadığı ve genel olarak üç dinamik üzerinden açıklanmaya çalışıldığı söylenebilir. Sosyal, ekonomik ve çevresel olarak formüle edilebilecek bu değişkenler, sürdürülebilir kalkınmanın boyutları olarak kendini göstermektedir (Parris & Kates, 2003).

Çevresel sürdürülebilirlik sadece gezegene ve bireylere fayda sağlamakla kalmamaktadır, var olan birden çok faydası bulunmaktadır. Sürdürülebilirliğin üçayağı, ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmayı içerir (Çelik, 2006).

Ekonomik sürdürülebilirlik şirketlerin ve belediyelerin sorumluluğundadır. Temel amaç, kaynakların sorumlu ve verimli kullanımını teşvik etmektir. Fikirler belirli bir fikir içinde geliştirilir ve uygulanır. Ekonomik sürdürülebilirliğin amacı, küresel topluluğumuzun çevresel, sosyal ve kültürel yönlerini tehlikeye atmadan uzun vadeli ekonomik büyümeyi desteklemektir (Ünal & Kuter, 2009).

Sosyal sürdürülebilirlik bireylere oldukça faydası bulunan bir kavramdır. Kişiler, aileler, gruplar ve ülkeler şeklinde sürdürülebilir bir biçimde hayatları devam ettirmek, daha temiz hava ve sağlık hizmetleri için gerekli olmayan harcamalara daha az para harcanması anlamına gelmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması kuraklıkları azaltabilir çünkü onları korumak daha az su ve enerji gerektirir. Son amaç, sürdürülebilir kalkınmanın aynı zamanda yoksulluğu azaltması ve dünya çapında daha iyi bir yaşam kalitesini teşvik etmesi, böylece eğitim ve sağlık hizmetleri arasında adil bir dağılımın teşvik edilmesidir (Çelik, 2006).

Çevresel sürdürülebilirlik, içinde yaşadığımız küresel dünyanın durumuna odaklanmaktadır. Bireyleri minimum atık oluşturacak ve hatta her gün kullandığımız kaynakların bir kısmını yeniden oluşturacak şekilde yaşamaya teşvik etmektedir, şeklinde ifade edilebilir (Ünal & Kuter, 2009). Belirtilen kapsamda bu araştırmanın da alt değişkenlerini içeren çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik kavramlarının açıklanmasında fayda görülmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınmanın temelidir. Kavram, tartışmayı teşvik etmek ve adil sürdürülebilir ekonomik büyümenin ayrılmaz bir parçası olarak

çevresel zorlukların anlaşılmasını genişletmek için mevcut ve ortaya çıkan sorunları kapsamaktadır (Koçak & Balcı, 2010).

Çevresel sürdürülebilirlik, gezegeni destekleyen ekosistemlere aşırı yük bindirmeden insanların yaşam kalitesini iyileştirmeyi amaçlar. Bu, içinde yaşadığımız dünya ile insan tüketim kültürünü dengelemekle ilgili. Bu durumun doğal kaynakları boşa harcamadan ya da gereksiz yere kullanmadan yaşamakla sağlanabileceği ileri sürülmektedir, şeklinde ifade edilmektedir. (Tıraş, 2012). Ayrıca çevresel sürdürülebilirlik, bireylerin; her gün ne kadar enerji, gıda ve insan yapımı kaynak kullandığı ile ilgilidir. Hızlı nüfus artışı, artan tarım ve imalatla sonuçlanarak daha fazla sera gazı emisyonuna, sürdürülemez enerji kullanımına ve ormansızlaşmaya yol açmış ve çevreyi tehlikeli bir sürece sürüklemiştir. Belirtilen ifade doğrultusunda çevresel sürdürülebilirliğin zarar gördüğünü görebilmekteyiz (McKinnon, 2010).

Çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların tükenmesini veya bozulmasını önlemek ve uzun vadeli çevresel kaliteye izin vermek için çevre ile sorumlu etkileşim olarak tanımlanır (Goodland, 1995). Çevresel sürdürülebilirlik uygulaması, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan bugünün nüfusunun ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaya yardımcı olur. Doğal çevreye baktığımızda kendini yenileme ve canlılığını sürdürme konusunda oldukça dikkate değer bir yeteneğe sahip olduğunu görmekteyiz. Örneğin, bir ağaç düştüğünde, toprağa besin ekleyerek ayrışır. Bu besinler, gelecekteki fidanların büyüebilmesi için uygun koşulların sürdürülmesine yardımcı olur. Doğa yalnız bırakıldığında, kendi kendine bakmak için muazzam bir yeteneğe sahiptir. Ancak insan devreye girdiğinde ve çevrenin sağladığı doğal kaynakların çoğunu kullandığında işler değişmektedir. İnsan eylemleri doğal kaynakları tüketebilir ve çevresel sürdürülebilirlik yöntemleri uygulanmadan uzun vadeli yaşayabilirlik tehlikeye girebilir, şeklinde açıklanmaktadır (Ones & Dilchert, 2012). Başka bir deyişle, günümüzde her zamankinden daha fazla enerjiye ve malzemeye ihtiyacımız vardır. Belirtilen duruma karşın dünya çeşitli etmenlerden dolayı sürekli bir tükenme yaşamaktadır. Bu kapsamda işletmeler ve bireyler bilinç oluşturmali ve içinde bulunduğumuz çevreye ilişkin çeşitli düşünceler üretmelidirler. Belirtilen durumda şirketlerin herhangi bir birey veya gruptan daha fazla güce sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu kapsamda şirketler; atık azaltımı sağlamak, temiz enerji kullanmak ve adil ücretler ödemek gibi sürdürülebilir ve sorumlu uygulamalara yatırım

yaparak yaşanabilir bir geleceğin güvence altına alınmasına yardımcı olabilirler, şeklinde ifade edebiliriz (Civan, 2006).

Bu bağlamda karşımıza çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için iki temel yolun çıktığı gözlemlenmektedir. Bu yollar: Bireyler tarafından olanlar ve şirketler ve devlet kurumları tarafından olanlar olarak sınıflandırılabilir. Bireyler olarak, daha sürdürülebilir bir yaşam tarzına yönelik küçük ama etkili adımlar atarak çevresel sürdürülebilirliğe ulaşırlar, örneğin: Daha az su kullanımı, daha az et tüketimi, yeniden kullanılabilir ürünlere geçiş yapılması ve tek kullanımlık plastiğe olan bağımlılıkların azaltılması örnek olarak verilebilmektedir. İş açısından bakıldığında, çevresel sürdürülebilirlik, depolarda, fabrikalarda ve ofislerde yenilenebilir enerjiye geçişi veya üretimde tek kullanımlık plastiklerin azaltılmasını içerebilmektedir(Morelli, 20119).

Çevresel sürdürülebilirliğin genel amacı, her şeyi eşitlemektir (Balcı & Koçak, 2014). Ayrıca çevresel sürdürülebilirlik insan sağlığı ve diğer tüm türlerin sağlığı için büyük faydalar sağlamaktadır. Küresel karbon; fosil yakıtlara ve diğer zararlı enerji uygulamalarına olan bağımlılığı azaltmaktadır, yorumunu yapabiliriz.

Sürdürülebilirlik, daha sağlıklı yaşam koşulları ve daha iyi sağlık hizmetleri sağlayarak, zengin ve fakir arasındaki uçurumu daraltarak yaşam beklentisini artırabilir. Sürdürülebilir kalkınma, daha sorumlu üretim ve üretimi teşvik eder ve atık ve kirliliğin endüstriyel tarafını kapsamaktadır(Ones & Dilchert, 2012).

Çevresel sürdürülebilirlik, küresel insan ve hayvan sağlığı açısından açık faydalar sunarken, bunu başarmak için çalışırken karşılaşılan bazı engeller vardır (Woodruff & Mankuff, 2008, Kaypak, 2011).

Zengin ve sürdürülemez tüketim ve üretim kalıpları içinde üstel nüfus artışı, küresel sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için büyük bir sosyal zorluktur. Küresel insan davranışında büyük değişiklikler olmadan sürdürülebilirlik mümkün değildir. Diğer sosyal engeller arasında sürdürülebilirlik konusunda sınırlı farkındalık, eğitim, sivil toplum ve hükümet arasındaki yetersiz etkileşim ve özel sektörün sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme yeteneği sayılabilmektedir(Woodruff & Mankuff, 2008).

İlgili alan yazın incelendiğinde; sürdürülebilir kalkınmanın insanların sağlığı veya haklarından ziyade ekonomik büyümeye odaklandığını gözlemlenmektedir (Ayaş, 2007). Çevresel sürdürülebilirliğin küresel olarak işlemesi için, şu anda çevreyi

ekonominin bir parçası olarak değil de ekonominin bir parçası olarak ele aldığımız için dünya görüşümüzün değişmesi gerekmektedir. Bu farklılık, çevresel hizmetlerin sürdürülebilmesi adına ekonominin uyarlanması gerektiği kapsamına gelmektedir (Güner, 2020).

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasının önünde bazı engellerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu duruma karşın bireyler ve şirketler üzerine düşen görevleri yapar iseler belirtilen engellerin bir bir kalkacağını ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda şirket ve bireylere farklı roller düşmektedir. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması sağlamış olduğu faydalar açısından önemlidir. Bu kapsamda Barbier vd., (1990) çevresel sürdürülebilirliğin faydalarını şu şekilde açıklamıştır:

- Ekosistemleri koruyabilmek,
- Nesli yok olmaya başlamış canlıları koruyabilmek,
- Kentlerde kirliliği en aza indirmek, herkes adına daha iyi solunum sağlığıyla sonuçlanmak,
- Küresel ısınmanın var olan etkilerini durdurmak ya da tersine çevirmek,
- Evrenin her alanında yıkılması yüzlerce sene sürecek devasa çöplüklerin oluşmamasını sağlamak,

İşletmeler için faydaları şunlardır:

- Enerji kullanımını azaltır ve böylece paradan tasarruf edilir,
- Daha az atık üretilir, bu da paradan ve maliyetten tasarruf edilmesine yardımcı olur ve şirketleri çevreye duyarlı müşteriler için daha iyi bir seçim haline getirir,
- Marka imajını geliştirir,
- Daha kaliteli yatırımcıları, çalışanları ve hissedarları şirketlere çeker ve ellerinde tutulmayı sağlar,

Bir diğer sürdürülebilirlik alt boyutu olan sosyal sürdürülebilirlik, resmi ve gayri resmi süreçlerde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal sürdürülebilirlik; yapılar, ilişkiler, mevcut ve gelecek nesiller için sağlıklı ve yaşanabilir toplumlar oluşturmaktadır. Aynı zamanda sosyal olarak sürdürülebilir toplumlar, eşitlikçi, çeşitli, bağlantılı ve

demokratiktir ve iyi bir yaşam kalitesi sağlar, şeklinde ifade edilmiştir (Barbier vd., 1990).

Sosyal sürdürülebilirlik, insanlar üzerindeki hem olumlu hem de olumsuz iş etkilerini belirlemek ve yönetmekle ilgilidir. Bu değişken, bir şirketin paydaşlarıyla ilişkilerinin ve katılımının kalitesi çok önemlidir. Şirketler çalışanlarına, değer zincirindeki çalışanlara, müşterilere ve yerel topluluklara ne olduğunu doğrudan veya dolaylı olarak etkiler ve etkileri proaktif olarak yönetmek önemlidir, şeklinde ifade edilmektedir (Engin & Akgöz, 2013). Bu kapsamda işletmelerin faaliyet göstermeleri için sosyal izinleri, büyük ölçüde sosyal sürdürülebilirlik çabalarına bağlı olmaktadır. Buna ek olarak, yoksulluk, eşitsizlik ve hukukun üstünlüğünün zayıf olması da dahil olmak üzere sosyal kalkınma eksikliği, ticari operasyonları ve büyümeyi engelleyebilir. Aynı zamanda, sosyal sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik eylemler, yeni pazarların kilidini açabilir, iş ortaklarını elde tutmaya ve çekmeye yardımcı olabilir veya yeni ürün veya hizmet hatları için inovasyon kaynağı olabilir. Verimlilik, risk yönetimi ve şirket-topluluk çatışması iyileşirken iç moral ve çalışan katılımı yükselebilir (Poveda & Young, 2015).

İlgili alan yazın incelendiğinde; BM Küresel İlkeler Sözleşmesi ilkelerinin ilk altısının, insan haklarının temel taşı olduğu kurumsal sürdürülebilirliğin bu sosyal boyutuna odaklandığı gözlemlenmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik konusundaki çalışmaların aynı zamanda belirli grupların insan haklarını da kapsadığı gözlemlenmiştir. Bu haklar: Emek, kadınların güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliği, çocuklar, yerli halklar, engelliler ve ayrıca iş dünyasının yoksulluk üzerindeki etkilerine yönelik insan merkezli yaklaşımlar, şeklinde ifade edilmektedir (Bilgili, 2017). Sosyal sürdürülebilirlik aynı zamanda, hak sahibi gruplarını kapsamanın yanı sıra, eğitim ve sağlık gibi onları etkileyen konuları da kapsamaktadır. İnsan haklarını korumak, saygı duymak, yerine getirmek ve aşamalı olarak gerçekleştirmek hükümetlerin birincil görevi olsa da, işletmeler üzerine düşeni yapabilir ve yapmalıdır. Bu kapsamda işletmeler en azından, insan haklarına zarar vermemek için gerekli özeni göstermelerini ve faaliyetleriyle ilgili olabilecek insan hakları üzerindeki olumsuz etkileri ele almaları beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (BM, 2022).

Yukarıda belirtilen kapsamda işletmelerin sosyal sürdürülebilirliğin geliştirilmesi açısından atacağı adımlar aşağıda sıralanmıştır (BM, 2022):

- İnsana yakışır işler, temel ihtiyaçları karşılamaya yardımcı olan mallar ve hizmetler ve daha kapsayıcı değer zincirleri yaratmak gibi, etkiledikleri insanların yaşamlarını iyileştirmek için başka yollarla katkıda bulunmak,
- Stratejik sosyal yatırımlar yapmak ve sosyal sürdürülebilirliği destekleyen kamu politikalarını teşvik etmek,
- Daha büyük bir olumlu etki yaratmak için güçlü yönleri bir araya getirerek diğer işletmelerle ortak olmak, şeklinde sıralanmaktadır.

Bir başka araştırmada sosyal sürdürülebilirlik, bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri ve meslek edindikleri alanlardan nelere istek duyduklarını analiz ederek, refahı teşvik eden sürdürülebilir başarılı yerler yaratma sürecidir, şeklinde açıklanmıştır (Yanık & Türker, 2012). Sosyal sürdürülebilirlik, fiziksel dünyayı sosyal dünya tasarımı ile birleştirmektedir - sosyal ve kültürel hayatı destekleyebilmek adına altyapı, sosyal olanaklar, birey katılımı adına sistemler ve insanların ve yerlerin gelişmesi adına bir alan oluşturmaktadır, şeklinde ifade edilmektedir. Kavram aynı zamanda bir toplumun, yalnızca var olan üyelerinin isteklerini karşılamak ile kalmayıp aynı zamanda gelecekteki nesillerin sağlıklı bir topluluk sürdürme yeteneğini de destekleyen süreçler ve yapılar geliştirme yeteneği olarak ifade edilmektedir (Tosun, 2009).

İş perspektifinden bakıldığında, sosyal sürdürülebilirlik, şirketlerin insanlar ve toplum üzerindeki etkilerini anlamakla ilgilidir. Şirketlerde sosyal sürdürülebilirlik performans konuları arasında insan hakları, adil çalışma uygulamaları, yaşam koşulları, sağlık, güvenlik, zindelik, çeşitlilik, eşitlik, iş-yaşam dengesi, yetkilendirme, topluluk katılımı, hayırseverlik, gönüllülük vb. gibi olgular yer almaktadır. Sosyal etki veya sosyal sürdürülebilirlik, sorunlar kolayca ölçülebilir veya ölçülebilir olmasa da, tespit edilmesi diğer sürdürülebilirlik alt boyutlarına göre daha kolaydır, şeklinde açıklanmaktadır (Barutçu & Tomaş, 2013, Polese & Stren, 2000).

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne göre, şirketler ve paydaşlar arasındaki ilişkilerin kalitesini etkilediği için sosyal sürdürülebilirlik her işletmenin önemli bir parçası olmalıdır. Sosyal sürdürülebilirlik, işin çalışanlar, değer zinciri işbirlikçileri,

müşteriler ve topluluklar üzerindeki etkisini yönetmenin ve tanımlamanın proaktif bir yoludur, şeklinde ifade edilmektedir.

Günümüzde sosyal sürdürülebilirliğin önemini çoğaltan işletmeler, bireylerle, toplumlarla ve toplum ile bulunan ilişkinin önemini kabul etmektedirler. Sosyal sorumluluk kavramı, temel iş politikalarının bir bölümü şekline gelmekte ve çalışmalarının bireylerine yönde etkisi altına aldığını düşünmektedirler (Davidson, 2010). Sosyal olarak sürdürülebilir bir işletme, belirli bir konumdaki çalışanlarının güvenliğini dikkate alacaktır. Çalışanlarını güvensiz olduğu düşünülen bir binada çalışmaya zorlayarak güvenliklerinin tehlikeye atılmasına izin vermeyecektir, şeklinde açıklanmaktadır. Belirtilen bağlamda sosyal sürdürülebilirlik riski azaltır, ifadesini örnek olarak gösterebilmekteyiz. Güvenli olmayan veya kötü çalışma koşullarına sahip üretim tesislerine dış kaynak sağlamak, bir felaket olursa veya medyaya ve tüketicilere ulaşırsa, küresel bir şirketin markasına zarar verebilir. Benzer şekilde, halk sağlığını korumak için güvenlik önlemlerinin göz ardı edilmesi, ürünlerin pazar raflarından devlet destekli geri çağırılması yoluyla gıda üreticilerine milyonlarca dolara mal olabilir. Daha güvenli çalışma koşulları, geçim ücreti ve iş güvenliği sağlamak daha güvenli bir tedarik zinciri oluşturur. Bu kapsamda tüketicilerin de sosyal olarak sürdürülebilir ürünler istediğini gözlemleyebilmekteyiz. Bu bağlamda tüketiciler, satın aldıkları ürünlerin etkilerini (çevresel veya sosyal) önemsemektedirler, şeklinde açıklanmaktadır (BM, 2022, Polese, & Stren, 2000).

Sosyal sürdürülebilirlik; ulaşılabilirlik. Bu kapsamda şirketler artık daha şeffaf olmak, operasyonlarını veya tedarik zincirlerini daha etik hale getirmek ve işin insani maliyetini anlamak için sosyal sürdürülebilirlik kuruluşlarıyla ortaklık kurmaktadır. Bu kapsamda BM Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne göre, sosyal sürdürülebilirliği hedeflemek işletmelere çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Bu yardımlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Yeni pazarların kilidini açmak
- İş ortaklarını elde tutmaya ve çekmeye yardımcı olmak
- Yeni ürün veya hizmet hatları için inovasyon kaynağı olmak
- İç morali ve çalışan bağlılığını yükseltmek

- Risk yönetiminin iyileştirilmesi
- Şirket-topluluk çatışmalarını iyileştirme
- Sosyal Sürdürülebilirlik Boyutları veya Sorunları

Yukarıda belirtilen kapsamda sosyal sürdürülebilirliğin şirketler özelinde birçok yararı bulunmaktadır. Bu durum günümüzde sosyal sürdürülebilirliğin şirketler özelindeki önemini artırmış ve üzerine birçok araştırma yapılmasına neden olmuştur.

İlgili kavram paralelinde alanyazın incelediğinde Kallstrom & Ljung (2005) çalışmasında; sosyal sürdürülebilirliği 4 alt boyuta ayırdığı gözlemlenmektedir. Bunlar, bir işletmenin veya projenin sosyal olarak sürdürülebilir olup olmadığını belirlemede dikkate alınması gereken faktörlerdir ve eşitlik, çeşitlilik, sosyal dayanışma ve yaşam kalitesi olarak sınıflandırılmıştır.

Eşitlik

- Proje, hedef grup için dezavantajı azaltacak mı?
- Hedef grubun sosyal ve ekonomik olarak yaşamları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasına yardımcı olacak mı?
- Dezavantaj ve eşitsizliğin nedenlerini belirleyecek ve bunları azaltmanın yollarını arayacak mı?
- Hedef grup içindeki özellikle dezavantajlı ve marjinalleştirilmiş kişilerin ihtiyaçlarını belirleyip karşılamayı hedefleyecek mi?
- Önyargı olmadan teslim edilecek ve adaleti teşvik edecek mi?

Çeşitlilik

- Proje, hedef grup içindeki çeşitli grupları belirleyecek ve onların özel ihtiyaçlarını karşılamının yollarını arayacak mı?
- Kültürel, etnik ve ırksal gruplar içindeki çeşitliliği tanıyacak mı?
- Farklı bakış açılarının, inançların ve değerlerin dikkate alınmasına izin verecek mi?

- Farklı geçmişlere, kültürlere ve yaşam koşullarına sahip daha geniş topluluk içinde anlayışı ve kabulü teşvik edecek mi?

Sosyal Dayanışma

- Proje, hedef grubun daha geniş bir topluluğa ait olma duygusu geliştirmesine yardımcı olacak mı?
- Hedef kitledeki bireylerin sosyal faaliyetlere katılımını artıracak mı?
- Hedef grupların kamu ve sivil kurumları anlamalarını ve bunlara erişimlerini iyileştirecek mi?
- Hedef grup ile daha geniş topluluktaki diğer gruplar arasında bağlantılar kuracak mı?
- Daha geniş topluluk tarafından hedef gruba daha fazla destek sağlanmasıyla sonuçlanacak mı?
- Hedef grubu topluluğa katkıda bulunmaya veya başkalarına destek sağlamaya teşvik edecek mi?

Yaşam kalitesi

- Proje, hedef grup için ekonomik ve uygun konut fırsatlarını iyileştirecek mi?
- Hedef grup için fiziksel sağlık sonuçlarını iyileştirecek mi?
- Hedef grup için ruh sağlığı sonuçlarını iyileştirecek mi?
- Hedef grup için eğitim, öğretim ve beceri geliştirme fırsatlarını iyileştirecek mi, şeklinde sınıflandırılmıştır (Kallstrom & Ljung, 2005).

Bir diğer sürdürülebilir kalkınma alt boyutu olan ekonomik sürdürülebilirlik; sürdürülebilirliğin entegre bir parçası ve optimal kullanım, geri kazanım ve geri dönüşüm yoluyla uzun vadeli sürdürülebilir değerler yaratmak için kaynakların (insan ve malzeme) kullanılması, korunması ve sürdürülmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Başka bir deyişle, gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için bugün sınırlı doğal kaynakların korunması olarak ifade edilebilmektedir.

Ekonomi, kaynakları korumakla ilgilidir ve kavram, kaynakların bugün sahip olduğu değeri ve gelecekteki olası değerini tanımlamak ve açıklamak için kullanılır. Örneğin

değer, katma değer, varlık ve borçlar, tasarruf, patent ve maddi olmayan duran varlıklar gibi göstergeler yardımıyla açıklanabilir (Spangenberg, 2005).

Ekonomik sürdürülebilirlik ise, toplumun sosyal, çevresel ve kültürel yönlerini olumsuz etkilemeden uzun vadeli ekonomik büyümeyi destekleyen uygulamaları ifade eder. Ekonomik sürdürülebilirlik, bir şirketin veya ulusun uzun vadeli ekonomik gelişimini desteklerken aynı zamanda çevresel, sosyal ve kültürel unsurları koruyan uygulamaları ifade etmektedir (Anand & Şen, 2005). Günümüzde ekonomik sürdürülebilirlik, ne tür iş uygulamalarının (örneğin, fosil yakıtların yakılması, gıda atığı yaratılması, zararlı üretim yöntemlerinin kullanılması) iklim değişikliğine katkıda bulunduğu dair oldukça evrensel bir anlayışa rağmen, çok az sayıda kuruluşun başardığı bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuşat, 2013).

Ekonomik sürdürülebilirlik, sadece gayri safi milli hasıla, döviz kurları, enflasyon ve karı ifade etmez, aynı zamanda mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve tüketimi ile ilgilidir (Van der Vossen, 2005). Mal ve hizmetlerin hareketi ve transferi, çevresel ekosistemler üzerinde kayda değer bir etkiye sahiptir, çünkü bu ekosistemler üretilmemiş veya kullanılmamış malzemelerin kaynağı ve reddedilen mallar için depolardır, şeklinde ifade edilmektedir (Kayahan, 2014).

Ekonomik sürdürülebilirlik de diğer alt boyutlar gibi bir hayli önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma karşın günümüzde ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasının önünce çeşitli engeller bulunmaktadır. Bu kapsamda ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde aşağıda verilen bilgilere ulaşılmıştır:

Çevresel zarar söz konusu olduğunda, küresel iş dünyası en önemli aktörler arasında yer almaktadır. Dünyanın dört bir yanındaki işletmeler, ekonomik sürdürülebilirliğe öncelik vermeyerek çevre üzerinde olumsuz bir etki yaratmaya devam etmektedirler (Singh & Singh, 1995). Ekonomik sürdürülebilirliğin önündeki bir diğer engel de, hem işletmelerin hem de ulusların ekonomik büyümenin nüfus artışından doğal olarak akacağı beklentisidir. Sonuçta, dünyada daha fazla tüketici varsa, daha fazla insan ürün satın alacaktır. Belirtile kapsamda bu önermeyle ilgili sorun, “daha büyük bir ekonomi, daha küçük bir ekonomiden daha fazla malzeme kullanır ve biz sonlu bir gezegende yaşamak ve dolayısıyla büyümenin sona ermesi kaçınılmazdır” ifadesi ile açıklanabilmektedir (Janicke, 2012).

Belirtilen kapsamda sürdürülebilir kalkınma kavramı ve alt boyutları ilgili çalışmalar referans alınarak açıklanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın ilk bölümünü sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı, gelişimi ve etkileri oluşturmaktadır. Alt başlıklar halinde çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik kavramları açıklanacaktır. Araştırmanın ikinci bölümünü ise yöntem bölümü oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın yöntem bölümünde araştırma evren ve örnekleme, araştırma soruları ve veri toplama yöntemleri hakkında bilgiler sunulmuştur. Araştırmanın üçüncü bölümünü ise araştırma paralelinde toplanan veriler ve cevapların analizi oluşturmaktadır. Araştırmanın dördüncü ve son bölümünü ise sonuç bölümü oluşturmaktadır. Bu kapsamda sonuç bölümünde araştırma kapsamında analiz edilen veriler ve taranan literatür bilgileri paralelinde elde edilen genel bilgiler sunulacaktır.

4.BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, araştırma hipotezleri, araştırma evreni ve örnekleme ile verilerin toplanma yöntemlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Araştırma, betimsel nitelikli tarama modelinde yürütülmüştür. Tarama modelleri geçmişte ya da şu an var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen araştırma modelleridir (Karasar, 1999). Çalışmada, Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin, sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri betimlenmeye çalışılmıştır.

4.2. Araştırma Hipotezleri

Bu çalışma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin demografik değişkenler özelinde incelenmesidir. Bu doğrultuda ilk olarak katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin araştırma değişkenleri bakımından farklılık gösterip göstermediği belirlenecektir. Sonrasında ise araştırmanın alt ölçeklerinin birbirleri arasındaki ilişkisi belirlenecektir. Bu kapsamda katılımcıların demografik özelliklerinin ve ölçeğin alt boyutlarının arasında ilişki olduğu düşünülmektedir. Açıklanan bağlamda aşağıda bu çalışmada sınanan hipotezler verilmiştir.

H-1: Yaş Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H1a:Yaş değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H1b: Yaş değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H1c: Yaş değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H-2: Cinsiyet Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H2a: Cinsiyet değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H2b: Cinsiyet değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H2c: Cinsiyet değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H-3: Sınıf Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Yoktur.

H3a: Sınıf değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H3b: Sınıf değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H3c: Sınıf değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H-4: Bölüm Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H4a: Bölüm değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H4b: Bölüm değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H4c: Bölüm değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H-5: Öğretim Türü Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Yoktur.

H5a: Öğretim türü değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H5b: Öğretim türü değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H5c: Öğretim türü değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H-6: Not Ortalaması Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H6a: Not ortalaması değişkeninin çevresel/etik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H6b: Not ortalaması değişkeninin toplumsal/sosyal farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H6c: Not ortalaması değişkeninin çevresel/ekonomik farkındalık alt ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H-7: Sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinin alt boyutları arasında bir ilişki vardır.

H7a: Çevresel/etik sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutu ile toplumsal/sosyal sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutu arasında bir ilişki vardır.

H7b: Çevresel/etik sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutu ile çevresel/ekonomik kalkınma farkındalık alt boyutu arasında bir ilişki vardır.

H6c: Çevresel/ekonomik sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutu ile toplumsal/sosyal kalkınma farkındalık alt boyutu arasında bir ilişki vardır.

4.3. Araştırma Evreni, Örneklemi

Araştırma evrenini Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktayken, araştırma örneklemini Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında 303 öğrenciye ulaşılmıştır.

4.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını belirlemek amacıyla, Demirbaş (2011) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Kalkınma

Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Bu doğrultuda ölçek, çevresel-etik boyutunda 14 madde, toplumsal-sosyal boyutunda 9 madde ve çevresel-ekonomik boyutunda 7 madde olmak üzere toplam 30 madde ve 3 faktörden oluştuğu gözlemlenmektedir. 5’li likert tipinde olan ölçek, her bir madde için ‘1-hiç katılmıyorum’, ‘2-katılmıyorum’, ‘3-kararsızım’, ‘4-katılıyorum’ ve ‘5-tamamen katılıyorum’ şeklinde ölçeklendirilmiştir. Bu araştırmada belirtilen ölçeğin alt boyutlarının demografik değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesine yönelik hipotezler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda ilgili örneklemin sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri düzeyleri hakkında çevresel-etik, toplumsal-sosyal ve çevresel-ekonomik alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Açıklanan kapsamda bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği’nde yer alan ifadeler ve ilgili örnekleme yönelik olarak eklenen demografik ifadelerin yer aldığı toplam iki bölüm ve 36 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırma hipotezleri doğrultusunda bu araştırmada verilerin analizinin 2 farklı bölümden oluşmaktadır. Bu kapsamda ilk bölüm ölçeklerin ankete ilişkin betimleyici istatistiki veriler (frekans, yüzde, ss, ortalama vb.) yapılmış İkinci bölümde ise ‘‘Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınma Düzeyleri ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular’’ incelenmiştir. Araştırmada verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Analiz öncesinde veri girişleri kontrol edilmiş, her bir madde için ortalama puanlar eksik değerlere atanmış ve elde edilen verilerin istatistiksel analize uygun hale getirilmesi için uç değer analizi yapılmıştır. Bu işlemler sonucunda 303 katılımcıya ait veriler üzerinden araştırma analizi yürütülmüştür. Araştırma kapsamında ilgili değişkenlerle çeşitli sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla t-test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Çalışma kapsamında sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla ise Pearson Kolerasyon testleri yapılmıştır.

5.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm, hipotezlerimizi test etmek için gerçekleştirilen istatistiksel analizlerin sonuçlarını sunar. Analiz öncesi veri girişleri kontrol edilmiş, her bir madde için ortalama puanlar eksik değerlere atanmış ve elde edilen verilerin istatistiksel analize uygun hale getirilmesi için uç değer analizi yapılmıştır. Bu işlemler sonucunda 303 katılımcının verileri üzerinde araştırma analizi yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen sonuçlar iki başlık altında gösterilmektedir. Bir sonraki bölümde, çalışma değişkenleri ile çeşitli sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için gerçekleştirilen t-testlerinin ve tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) sonuçlarını sunulmaktadır. Diğer bölümde ise çalışma kapsamında sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson Kolerasyon testi sonuçlarına yer verilmiştir.

5.1. Katılımcılar

Çalışmada hipotezleri test etmek için kullanılacak anket Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinden olan 500 kişiye mail yolu ile gönderilmiş, bu kişilerin %60'ına tekabül eden toplam 303 kişi çalışmaya katılmıştır. Bu doğrultuda araştırma örneklemini 303 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sıklık ve yüzdelik değerler, Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait sosyo-demografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri

Grup		Sıklık	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	124	40,9
	Erkek	179	59,1
Sınıf	1. Sınıf	42	13,9
	2. Sınıf	48	15,8
	3. Sınıf	66	21,8
	4. Sınıf	147	48,5

Tablo 1. (Devamı)

Yaş Grubu	18-25 yaş arası	164	54,1
	26-35 yaş arası	110	36,3
	36-45 yaş arası	25	8,3
	46+ yaş	4	1,3
Bölüm	Spor Yöneticiliği	87	28,7
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	113	37,3
	Antrenörlük	103	34,0
Öğrenim Türü	1. Öğretim	255	84,2
	2. Öğretim	48	15,8

Tablo 1. incelendiğinde; çalışmamıza katılan katılımcıların çeşitli sosyo-demografik özelliklerinin gösterildiği görülmektedir. Tablo 1. değerlendirildiğinde; çalışmaya katılım sağlayan kişilerden çoğunluğunun (%59,1) erkek olduğu görülmektedir. Kadın katılımcıların oranı ise (%40,9) olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların bir diğer sosyo-demografik özelliğini ölçmek için sorulan sınıf değişkeni verileri incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun (%48,5) 4.sınıf öğrencisi olduğu gözlemlenmektedir. Sınıf değişkeni özelinde en az katılımcı ise %13,9 oranında 1. sınıflardan olmuştur. Katılımcıların yaşları özelinde analiz sonuçları değerlendirildiğinde büyük bir çoğunluğun (%54,1) 18-25 yaş arasında yer aldığı gözlemlenmektedir. En az katılımcının ise %1,3'lük oranda 46+ yaş arasında olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların bölümleri sosyo-demografik değişkenine verdiği cevaplar analiz edildiğinde; en fazla katılımcının %37,3'lük oranda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünden olduğu gözlemlenmektedir. En az katılımcı ise %28,7'lik oranla Spor Yöneticiliği bölümü kategorisinde yer almaktadır. Çalışmaya katılanların öğrenim türleri değerlendirildiğinde; 1. Öğretimden olan katılımcıların (%84,2) 2. Öğretimden olan katılımcılara oranla daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

5.2. Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerin Sosyo-Demografik Değişkenler Perspektifinde İncelenmesine Dair Bulgular

Bu bölümde, katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ve alt boyutlarının sosyo-demografik değişkenler özelinde değerlendirilmesi ve aralarındaki ilişkileri belirlemek adına yürütülen analizlere yer verilmiştir.

Yaş: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) yaşları özelinde değişiklik gösterip göstermediği ihtimalinin belirtilmiş olması amacı ile

gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiği takdirde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleriyle yaş değişkeni arasında istatistiksel kapsamda anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [$F(1,165)$, $p > 0,05$].

SKFD-I puanlarının yaş değişkenine göre alt ölçekler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Yaşlarına göre katılımcıların sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Algıları

Katılımcıların Yaşları	N	Çevresel Etik		Toplumsal Sosyal		Çevresel Ekonomi		Toplam	
		$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd
18-25	164	4,29	,635	4,22	,612	3,27	1,030	4,06	,544
26-35	110	4,45	,496	4,36	,503	3,13	1,075	4,12	,454
36-45	25	4,47	,393	4,42	,424	3,16	1,156	4,15	,370
46+	4	4,53	,453	4,52	,447	3,64	1,352	4,32	,613
Toplam	303	4,36	,572	4,29	,562	3,22	1,059	4,08	,502

Tablo 2. İncelendiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin yaşları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(2,223)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=2,16$ $s=,721$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(0,628)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=2,12$ $s=,708$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [$F(2,119)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=1,99$ $s=,663$] olduğu gözlemlenmektedir.

Sınıf: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) sınıfları özelinde değişiklik olup olmadığı ihtimalinin belirlenmesinin amacı ile gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiği takdirde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [$F(0,868)$, $p > 0,05$].

SKFD-I puanlarının sınıf değişkenine göre alt ölçekler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıflarına göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları

Katılımcıların Sınıfları	N	Çevresel Etik		Toplumsal Sosyal		Çevresel Ekonomi		Toplam	
		$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd
1.Sınıf	42	4,29	,798	4,12	,764	3,37	1,158	4,02	,717
2.Sınıf	48	4,37	,588	4,31	,543	3,15	,999	4,06	,517
3.Sınıf	66	4,38	,515	4,35	,455	3,10	,977	4,07	,382
4.Sınıf	147	4,38	,517	4,31	,540	3,25	1,087	4,10	,473
Toplam	303	4,36	,572	4,29	,582	3,22	1,059	4,08	,502

Tablo 3. İncelendiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin sınıfları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(2,272)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,27$ $s=,090$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(0,651)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=2,20$ $s=,733$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [$F(1,681)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=1,58$ $s=,529$] olduğu gözlemlenmektedir.

Bölüm: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) bölümleri özelinde değişiklik olup olmadığı ihtimalinin belirlenmiş olması amacı ile gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiği takdirde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleriyle bölüm değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [$F(1,034)$, $p > 0,05$].

SKFD-I puanlarının bölüm değişkenine göre alt ölçekler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için gerçekleştirilen analizlerin sonuçları tablo 4’de sunulmuştur

Tablo 4. Bölümlerine göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları

Katılımcıların Bölümleri	N	Çevresel Etik		Toplumsal Sosyal		Çevresel Ekonomi		Toplam	
		$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd
Spor Yöneticiliği	87	4,38	,576	4,26	,557	2,96	1,006	4,01	,484
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	113	4,38	,553	4,34	,554	3,28	1,080	4,11	,481
Antrenörlük	103	4,33	,593	4,26	,577	3,37	1,049	4,09	,537
Toplam	303	4,36	,572	4,29	,562	3,22	1,059	4,08	,502

Tablo 4. İncelendiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin bölümleri özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(0,272)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,18$ $s=,090$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(3,872)$, $p < 0,05$; $X_{ort}=8,52$ $s=4,264$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [$F(0,709)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,45$ $s=,225$] olduğu gözlemlenmektedir.

Belirtilen analizler doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları alt boyutlarından olan çevresel ekonomik sürdürülebilirlik ile katılımcıların bölümleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının bölüm değişkenine bağlı hangi alt gruplar arasında değiştiğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda antrenörlük grubu ile spor yöneticiliği grupları arasında antrenörlük grubu lehine istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum antrenörlük grubunda yer alan katılımcıların spor yöneticiliği grubunda yer alan bireylere göre daha fazla çevresel ekonomik sürdürülebilirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İlgili analizin sonuçları Tablo 5.'de sunulmuştur.

Tablo 5. Bölüm değişkenine göre çevresel ekonomik sürdürülebilir puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları

Bölüm	N	Ort.	Ss.	P	Scheffe Testi
Antrenörlük	103	3,37	1,049	.00*	Antrenörlük > Spor
Spor Yöneticiliği	87	2,96	1,006		Yöneticiliği

Öğrenim Türü: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) öğrenim türleri özelinde değişiklik olup olmadığı ihtimalinin belirlenebilmesi amacı ile gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiği takdirde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleriyle öğrenim türü değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [$F(0,046)$, $p > 0,05$].

SKFD-I puanlarının öğrenim türü değişkenine göre alt ölçekler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları tablo 6’da sunulmuştur

Tablo 6. Öğrenim türüne göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık algıları

Katılımcıların Öğrenim Türü	N	Çevresel Etik		Toplumsal Sosyal		Çevresel Ekonomi		Toplam	
		$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd
1.Öğretim	255	4,37	,566	4,29	,558	3,19	1,060	4,07	,501
2.Öğretim	48	4,31	,607	4,31	,589	3,36	1,050	4,09	,508
Toplam	303	4,36	,572	4,29	,562	3,22	1,059	4,08	,502

Tablo 6. İncelendiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin öğrenim türleri özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(0,450)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,14$ $s=,148$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(1,105)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=1,24$ $s=1,240$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [$F(0,026)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,08$ $s=,008$] olduğu gözlemlenmektedir.

Not Ortalamaları: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) not ortalamaları özelinde değişiklik olup olmadığı ihtimalinin belirlenebilmesi amacı ile gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiği takdirde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık

düzeyleriyle not ortalaması değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [$F(0,800)$, $p > 0,05$].

SKFD-I puanlarının not ortalamaları değişkenine göre alt ölçekler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları tablo 7’de sunulmuştur

Tablo 7. Not ortalamalarına göre katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık algıları

Katılımcıların Not Ortalamaları	N	Çevresel Etik		Toplumsal Sosyal		Çevresel Ekonomi		Toplam	
		$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd	$\bar{x}$	sd
0-99	13	4,31	,740	4,22	,548	4,13	,506	4,24	,590
1,00-1,99	10	4,12	,651	4,16	,492	3,24	,985	3,93	,409
2,00-2,99	115	4,34	,557	4,27	,573	3,22	1,036	4,06	,501
3,00-4,00	165	4,40	,565	4,32	,562	3,14	1,084	4,08	,501
Toplam	303	4,36	,572	4,29	,562	3,22	1,059	4,08	,502

Tablo 7. İncelendiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin not ortalamaları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(0,921)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,90$ $s=,303$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [$F(3,554)$, $p < 0,05$; $X_{ort}=11,66$ $s=3,890$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [$F(0,429)$, $p > 0,05$; $X_{ort}=0,41$ $s=,137$] olduğu gözlemlenmektedir.

Belirtilen analizler doğrultusunda sürdürülebilirlik kalkınma farkındalıkları alt boyutlarından olan çevresel ekonomik sürdürülebilirlik ile katılımcıların not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının not ortalaması değişkenine bağlı hangi alt gruplar arasında değiştiğini belirleyebilmek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrasında post-hoc Scheffe testi sonucunda 3,00-4,00 not ortalamasına sahip grup ve 2,00-2,99 not ortalamasına sahip grup ile 0-99 not ortalamasına sahip grup arasında 3,00-4,00 ve 2,00-2,99 not ortalamasına sahip grup lehine istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum

3,00-4,00 ve 2,00-2,99 gruplarında yer alan katılımcıların 0-99 grubunda yer alan bireylere göre daha fazla çevresel ekonomik sürdürülebilirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koyulmuştur. İlgili analizin sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Not ortalaması değişkenine göre çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları

Not Ortalaması	N	Ort.	Ss.	P	Scheffe Testi
0-1,99	13	4,13	0,506	.00*	2,00-2,99> 0-1,99 3,00-4,00> 0-1,99
2,00-2,99	115	3,22	1,036		
3,00-4,00	165	3,14	1,084		

Cinsiyet: Katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları puanları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı belirleme amacı ile bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçları açısından sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları puan ortalamalarının kadın ve erkek katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

5.3.Alt Ölçekler Arasındaki İlişkiler

Sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin alt boyutlarının arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson Kolerasyon testi yapılmış ve ilgili analizin sonuçları tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Değişkenler arası korelasyonlar, standart sapma ve ortalama değerleri

Değişken Adı	Ortalama	Standart Sapma	1.	2.	3.
1. Çevresel_Eko_Skor	3,2216	1,059		,075	,057
2. Toplumsal_Sosyal_Skor	4,2981	,562			,855**
3. Çevresel_Etik_Skor	4,3694	,572			

* $P<0,05$

Araştırma değişkenlerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi doğrultusunda; sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinden olan çevresel/ekonomik farkındalık, toplumsal/sosyal farkındalık ve çevresel/etik farkındalık alt boyutlarının arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson Kolerasyon analizi sonuçlarının yer aldığı Tablo 9. incelendiğinde; sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutlarından olan toplumsal/sosyal farkındalık ve çevresel/etik farkındalık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin ($p<0,05$) olduğu, diğer alt boyutlar arasında herhangi anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$) bulgulanmıştır.

Araştırma kapsamında sunulan hipotezlerin desteklenip desteklenmediği durumlarına ilişkin ifadelerin yer aldığı Tablo 10. incelendiğinde; araştırma doğrultusunda ortaya atılan 7 ana hipotezin 3 tanesinin desteklenmediği, 4 tanesinin ise desteklendiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 10. Araştırma hipotezlerinin desteklenme durumu

HİPOTEZ İFADESİ	DESTEKLENME DURUMU
H1: Yaş Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.	DESTEKLENMEMİŞTİR
H2: Cinsiyet Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.	DESTEKLENMEMİŞTİR
H3: Sınıf Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Yoktur	DESTEKLENMİŞTİR
H4: Öğretim Türü Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Yoktur	DESTEKLENMİŞTİR
H5: Not Ortalaması Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.	DESTEKLENMEMİŞTİR
H6: Not Ortalaması Değişkeninin Katılımcıların Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.	DESTEKLENMİŞTİR
H7: Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Alt Boyutları Arasında Bir İlişki Vardır.	DESTEKLENMİŞTİR

6.BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin demografik değişkenler özelinde incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu doğrultuda ilk olarak katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin araştırma değişkenleri bakımından farklılık gösterip göstermediği belirlenmiş ve sonrasında ise araştırmanın alt ölçeklerinin birbirleri arasındaki ilişkisi belirlenmiştir. Araştırma örneklemini 303 katılımcı oluşturmaktadır. 303 katılımcıdan toplanan veriler, araştırma hipotezleri paralelinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda ilgili örneklemden toplanan verilerle, sosyo-demografik değişkenler ve ölçek alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla t-test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Araştırma kapsamında sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla da Pearson Kolerasyon testi yapılmıştır. Bu kapsamda ilgili analizler ve araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular şu şekilde ifade edilebilir:

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) yaşları özelinde farklılık gösterip göstermediği varsayımının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir [$F(1,165), p > 0,05$].

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) sınıfları özelinde farklılık gösterip göstermediği varsayımının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir [$F(0,868), p > 0,05$].

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) bölümleri özelinde farklılık gösterip göstermediği varsayımının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiğinde;

katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeyleri ile bölüm değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir [F (1,034), $p > 0,05$].

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) öğrenim türleri özelinde farklılık gösterip göstermediği varsayımının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeyleri ile öğrenim türü değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir [F (0,046), $p > 0,05$].

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin (SKFD-I) not ortalamaları özelinde farklılık gösterip göstermediği varsayımının belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testinin analiz sonuçları değerlendirildiğinde; katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeyleri ile not ortalaması değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmektedir [F (0,800), $p > 0,05$].

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirleme amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları puan ortalamalarının kadın ve erkek katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Araştırma kapsamında sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinin alt boyutları ve demografik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi yoluyla yapılan test sonuçları incelendiğinde;

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin yaşları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (2,223), $p > 0,05$; $X_{ort}=2,16$ $s=,721$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (0,628), $p > 0,05$; $X_{ort}=2,12$ $s=,708$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [F (2,119), $p > 0,05$; $X_{ort}=1,99$ $s=,663$] olduğu gözlemlenmektedir.

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin sınıfları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (2,272), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,27$ $s=,090$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (0,651), $p > 0,05$; $X_{ort}=2,20$ $s=,733$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [F (1,681), $p > 0,05$; $X_{ort}=1,58$ $s=,529$] olduğu gözlemlenmektedir.

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin bölümleri özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (0,272), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,18$ $s=,090$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (3,872), $p < 0,05$; $X_{ort}=8,52$ $s=4,264$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [F (0,709), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,45$ $s=,225$] olduğu gözlemlenmektedir. Belirtilen analizler doğrultusunda sürdürülebilirlik kalkınma farkındalıkları alt boyutlarından olan çevresel ekonomik sürdürülebilirlik ile katılımcıların bölümleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının bölüm değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda antrenörlük grubu ile spor yöneticiliği grupları arasında antrenörlük grubu lehine istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum Antrenörlük grubunda yer alan katılımcıların spor yöneticiliği grubunda yer alan bireylere göre daha fazla çevresel ekonomik sürdürülebilirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin öğrenim türleri özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (0,450), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,14$ $s=,148$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (1,105), $p > 0,05$; $X_{ort}=1,24$ $s=1,240$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [F (0,026), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,08$ $s=,008$] olduğu gözlemlenmektedir.

-Katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin not ortalamaları özelinde değişmediği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyinin alt boyutlarından olan çevresel/etik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (0,921), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,90$ $s=,303$], çevresel/ekonomik sürdürülebilirlik puan ortalamaları [F (3,554), $p < 0,05$; $X_{ort}=11,66$ $s=3,890$], toplumsal/sosyal sürdürülebilirlik puan ortalamalarının ise [F (0,429), $p > 0,05$; $X_{ort}=0,41$ $s=,137$] olduğu gözlemlenmektedir. Belirtilen analizler doğrultusunda sürdürülebilirlik kalkınma farkındalıkları alt boyutlarından olan çevresel ekonomik sürdürülebilirlik ile katılımcıların not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çevresel ekonomik sürdürülebilirlik puanlarının not ortalaması değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda 3,00-4,00 not ortalamasına sahip grup ve 2,00-2,99 not ortalamasına sahip grup ile 0-99 not ortalamasına sahip grup arasında 3,00-4,00 ve 2,00-2,99 not ortalamasına sahip grup lehine istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum 3,00-4,00 ve 2,00-2,99 gruplarında yer alan katılımcıların 0-99 grubunda yer alan bireylere göre daha fazla çevresel ekonomik sürdürülebilirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

-Araştırma değişkenlerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi doğrultusunda; sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinden olan çevresel/ekonomik farkındalık, toplumsal/sosyal farkındalık ve çevresel/etik farkındalık alt boyutlarının arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson Kolerasyon analizi sonuçlarının yer aldığı Tablo 7. incelendiğinde; sürdürülebilir kalkınma farkındalık alt boyutlarından olan toplumsal/sosyal farkındalık ve çevresel/etik farkındalık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya koyulmuştur.

Bu araştırma doğrultusunda şu önerilere yer verilmiştir:

- Araştırmada Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyetleri, yaşları, sınıfları, bölümleri, not ortalamaları ele alınarak sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin belirtilen değişkenlerle ilişkili olup olmadığını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. İleri

ki çalışmalarda katılımcıların yaş aralığı, çalıştıkları alan, yaşadıkları il değiştirilerek belirtilen değişkenler özelinde değerlendirmeler yapılabilir.

- Araştırmada kullanılan üniversite öğrencisi örnekleme değiştirilerek başka bir örneklem üzerinde sürdürülebilir kalkınma düzeyleri belirlenebilir.

6.1. TARTIŞMA

Demirbaş (2015) tarafından öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan çalışma değerlendirildiğinde; araştırmada toplam 504 katılımcıya ulaşıldığı gözlemlenmektedir. Katılımcılara anket aracılığıyla ulaşılmış ve elde edilen veriler SPSS paket programıyla değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ise; katılımcıların sürdürülebilirlik kalkınma farkındalık düzeylerinin çevresel etik ve toplumsal-sosyal etik alt boyutlarında yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca bölümlere göre öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri hem toplam puan hem de “çevresel etik” ve “çevresel ekonomik” faktörleri açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta olduğu; buna karşılık “toplumsal-sosyal” faktörü açısından bölümlere göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulgulanmıştır. Cinsiyetleri bakımından öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarına ilişkin düzeyleri hem toplam, hem de tüm faktörler açısından anlamlı bir farklılaşma göstermemiştir ve bu bağlamda Demirbaş tarafından yapılan araştırma bizim araştırmamızla benzer sonuçları doğurmuştur.

Benzer bir diğer çalışma ise Atmaca (2018) tarafından yapılmıştır. Araştırma fen bilgisi öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmış ve 642 öğretmen örnekleme üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilgili örnekleme anket yoluyla ulaşılmış ve elde edilen veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin, bizim araştırmamızla benzer olarak, cinsiyete, anne-baba öğrenim durumuna, aile aylık gelirine göre farklılaşmadığı otaya koyulmuştur.

Çobanoğlu (2015) tarafından yapılan çalışma da ise fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda araştırmanın 183 öğretmen üzerinde gerçekleştirildiği ve katılımcılara anket aracılığıyla ulaşıldığı gözlemlenmektedir. Araştırma kapsamında fen bilimleri ve sosyal bilgiler öğretmeni yetiştiren adaylarda

sürdürülebilir kalkınma konusunda genel ve çok boyutlu farkındalığın yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre incelenmesi sonucunda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğrenci-öğretmen sürdürülebilir kalkınma algıları, konu alanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Bu sonuçların bizim araştırmamızla paralel olarak ortaya koyulduğu gözlemlenmektedir. Uludağ vd. (2017) tarafından yapılan araştırma ise okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye ilişkin davranış düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. İlgili konu kapsamında 1049 öğrenci çerçevesinde gerçekleştirilen çalışma değerlendirildiğinde; katılımcılara anket yoluyla ulaşıldığı ve elde edilen verilerin SPSS paket programıyla analiz edildiği gözlemlenmektedir. Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye ilişkin davranışlarının cinsiyete ve devam ettikleri üniversiteye göre farklılık gösterdiği; devam ettikleri sınıf düzeyine, sürdürülebilir çevreyle ilgili ders almaya ve çevreyle ilgili bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumuna göre farklılık göstermediği bulgularını ulaşılmıştır.

Erbaşı vd. (2017) tarafından Nevşehir Tarım Kredi Kooperatifi çalışanlarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bilgi, tutum ve davranış düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma değerlendirildiğinde; araştırmanın 62 örneklem üzerinden yürütüldüğü ve katılımcılardan anket yoluyla verilerin toplandığı gözlemlenmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, katılımcıların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik orta düzeyde bilgiye, orta düzeyde tutuma ve yine orta düzeyde davranışa sahip oldukları görülmektedir. Araştırma kapsamında bizim araştırmamızla da paralel olarak çalışanların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bilgi düzeyi ile tutum düzeyi ve davranış düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Gökmen vd. (2017) araştırması sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak öğretmen adaylarının tutumlarında etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla hazırlanan çalışma değerlendirildiğinde; araştırma kapsamında 619 katılımcıya anket aracılığıyla ulaşıldığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda araştırma sonucunda kazanılan sonuçlar; öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma adına eğitime bağlı tutum ve davranışlarının sürdürülebilir kalkınmayla kalkınmanın göstergelerini eşleştirme puanlarının yüksek düzeyde olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte sürdürülebilir kalkınma başarı puanlarının düşük düzeyde olduğu ve öğretmen adaylarının üniversite öğrenimlerinde çevre ile ilgili aldıkları ders sayısının sürdürülebilir kalkınma ile kalkınmanın

gösterlerini eşleştirme düzeylerini, bölümlerinin ve sınıflarının ise sürdürülebilir kalkınma başarı puanlarını anlamlı olarak yordadığı ortaya koyulmuştur.

KAYNAKÇA

- Acet, H.,& Şakalak, A. (2020). Yeşil Ekonomi Kapsamında Kamu Politikaları Ve Çevre Politikalarının Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği. *Uluslararası Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(56), 2136-2153.
- Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı.
- Al-Jokhadar, A.,& Jabi, W. (2016). Enhancing Social-Cultural Sustainability In Tall Buildings: A Trace From Vernacular Houses. *Ctbuh 2016-Cities To Megacities: Shaping Dense Vertical Urbanism*, 1, 633-641.
- Altuntuğ, U. N. (2008). İşletmelerin Sürdürülebilir Başarılarına Ulaşmalarında Yenilikçi Olmalarının Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 361-370.
- Amankwah-Amoah, J. (2019). Technological Revolution, Sustainability, And Development In Africa: Overview, Emerging Issues, And Challenges. *Sustainable Development*, 27(5), 910-922.
- Anand, S.,& Sen, A. (2000). Human Development And Economic Sustainability. *World Development*, 28(12), 2029-2049.
- Anand, S.,& Sen, A. (2000). Human Development And Economic Sustainability. *World Development*, 28(12), 2029-2049.
- Aslanpay Özdemir, E. (2020). Kamu Politikaları Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ve Kalkınma İlişkisi.
- Atmaca, A. C. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Ayaş, N. (2007). Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 59-69.
- Ayaş, N. (2007). Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 59-69.
- Aydin, D. (2010). Socio-Cultural Sustainability And An Assessing Model For Reuse Adaptation. *Central Europe Towards Sustainable Building*, 1-8.
- Bakirtaş, İ.,& Bakirtaş, H. (2008). Firmaların Sürdürülebilir Rekabet Üstünlüğünün Bir Kaynağı Olarak Temel Yetenek: Genel Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 101-119.
- Balcı, V.,& Koçak, F. (2014). Spor Ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında Ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik. *Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 46-58.
- Balcı, V.,& Koçak, F. (2014). Spor Ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında Ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik. *Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 46-58.

- Barbier, E. B., Markandya, A., & Pearce, D. W. (1990). Environmental Sustainability And Cost-Benefit Analysis. *Environment And Planning A*, 22(9), 1259-1266.
- Barbier, E. B., Markandya, A., & Pearce, D. W. (1990). Environmental Sustainability And Cost-Benefit Analysis. *Environment And Planning A*, 22(9), 1259-1266.
- Barutçu, S., & Tomaş, M. (2013). Sürdürülebilir Sosyal Medya Pazarlaması Ve Sosyal Medya Pazarlaması Etkinliğinin Ölçümü. *Journal Of Internet Applications And Management*, 4(1), 5-24.
- Beare, D., Buslovich, R., & Searcy, C. (2014). Linkages Between Corporate Sustainability Reporting And Public Policy. *Corporate Social Responsibility And Environmental Management*, 21(6), 336-350.
- Berkay, E. (2014). *Tarihi Kent Alanlarında Sürdürülebilir Gelişmeye Yönelik Bir Model Önerisi: Lefkoşa, Arabahmet Örneği* (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Bernards, N., Campbell-Verduyn, M., Rodima-Taylor, D., Duberry, J., Dupont, Q., Dimmelmeier, A., ... & Reinsberg, B. (2020). Interrogating Technology-Led Experiments In Sustainability Governance. *Global Policy*, 11(4), 523-531.
- Bilgili, M. Y. (2017). Ekonomik, Ekolojik Ve Sosyal Boyutlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma. *Journal Of International Social Research*, 10(49).
- Boar, A., Bastida, R., & Marimon, F. (2020). A Systematic Literature Review. Relationships Between The Sharing Economy, Sustainability And Sustainable Development Goals. *Sustainability*, 12(17), 6744.
- Brundtland, G. H. (1987). What Is Sustainable Development. *Our Common Future*, 8(9).
- Cabezas, H., Pawlowski, C. W., Mayer, A. L., & Hoagland, N. T. (2004). Sustainability: Ecological, Social, Economic, Technological, And Systems Perspectives. In *Technological Choices For Sustainability* (Pp. 37-64). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Cantimer, M. A., & Bilgiçli, I. (2018). Turizm Ve Eğitiminin Tarihsel Ve Toplumsal Kültüre Etkileri Bakımından Sürdürülebilirliği. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 10(37), 207-213.
- Chichilnisky, G. (1997). What Is Sustainable Development?. *Land Economics*, 467-491.
- Civan, U. (2006). *Akıllı Binaların Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi* (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Civan, U. (2006). *Akıllı Binaların Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi* (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Civan, U. (2006). *Akıllı Binaların Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi* (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).

- Çelik, Y. (2006). Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı Ve Sağlık. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(1), 19-37.
- Çobanoğlu, O., & Türer, B. (2015). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 235-247.
- Davidson, M. (2010). Social Sustainability And The City. *Geography Compass*, 4(7), 872-880.
- Demirbaş, Ç. (2015). ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA FARKINDALIK DÜZEYLERİ . *Marmara Coğrafya Dergisi* , 0 (31) , 300-316 . DOI: 10.14781/mcd.09811
- Doane, D., & Macgillivray, A. (2001). Economic Sustainability: The Business Of Staying In Business. *New Economics Foundation*, 1-52.
- Dong, Y., & Hauschild, M. Z. (2017). Indicators For Environmental Sustainability. *Procedia Cirp*, 61, 697-702.
- Dovers, S. R. (1996). Sustainability: Demands On Policy. *Journal Of Public Policy*, 16(3), 303-318.
- Duran, E. (2009). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal Ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği* (Doctoral Dissertation, Deü Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Duran, E. (2010). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal Ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada'ya Yönelik Sürdürülebilir Turizm Ağaç Modeli Önerisi. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 7(2).
- Ekins, P. (2011). Environmental Sustainability: From Environmental Valuation To The Sustainability Gap. *Progress In Physical Geography*, 35(5), 629-651.
- Engin, E., & Akgöz, B. (2013). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim*, 8(1), 85-94.
- Erbaşı, A., Tanç, Ş. G., & Gümrah, A. (2017) Nevşehir Tarım Kredi Kooperatifi Çalışanlarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Bilgi, Tutum Ve Davranış Düzeyinin Belirlenmesi Nevşehir Agriculture Credit Cooperative Staff Determining The Level Of Attitude, Behavior And.
- Ferrari, S., Hernández-Maskivker, G., & Nicotera, T. (2021). Social-Cultural Sustainability Of Roots Tourism İn Calabria, Italy: A Tourist Perspective. *Journal Of Vacation Marketing*, 13567667211020493.
- Geels, F. W. (2018). Socio-Technical Transitions To Sustainability. In *Oxford Research Encyclopedia Of Environmental Science*.
- Goodland, R. (1995). The Concept Of Environmental Sustainability. *Annual Review Of Ecology And Systematics*, 26(1), 1-24.
- Goodland, R. (1995). The Concept Of Environmental Sustainability. *Annual Review Of Ecology And Systematics*, 26(1), 1-24.

- Güner, U. (2020). *Çevresel Sürdürülebilirlik*. Utku Güner.
- Güneş, M. (2012). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürülebilirliği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 149-184.
- Gürlük, S. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma Gelişmekte Olan Ülkelerde Uygulanabilir Mi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 85-99.
- Hanegraaf, M. C., & Biewinga, E. E. (1998). Assessing The Ecological And Economic Sustainability Of Energy Crops. *Biomass And Bioenergy*, 15(4-5), 345-355.
- Hanegraaf, M. C., & Biewinga, E. E. (1998). Assessing The Ecological And Economic Sustainability Of Energy Crops. *Biomass And Bioenergy*, 15(4-5), 345-355.
- Holmberg, J., & Sandbrook, R. (2019). Sustainable Development: What Is To Be Done?. In *Policies For A Small Planet* (Pp. 19-38). Routledge.
- Hong, L., & Forero, J. (2013). Recognizing Cultural Heritage For Social-Cultural Sustainability: A Spirit Of Place Perspective For Urban Renewal—A Case Study Of The Park Mirador De Los Nevados. *Rethinking Urban Inclusion*, 696.
- Jabareen, Y. (2008). A New Conceptual Framework For Sustainable Development. *Environment, Development And Sustainability*, 10(2), 179-192.
- Jänicke, M. (2012). “Green Growth”: From A Growing Eco-Industry To Economic Sustainability. *Energy Policy*, 48, 13-21.
- Källström, H. N., & Ljung, M. (2005). Social Sustainability And Collaborative Learning. *Ambio: A Journal Of The Human Environment*, 34(4), 376-382.
- Kayahan, T. (2014). Kurumsal Sürdürülebilirlik Ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1).
- Kayahan, T. (2014). Kurumsal Sürdürülebilirlik Ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1).
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(1), 19-33.
- Kaypak, Ş., & Bimay, M. (2019). Küreselleşme Sürecinde Kamu Politikalarında Yaşanan Değişimler. *Assam Uluslararası Hakemli Dergi*, 6(15), 24-40.
- Kılıç, S. (2006). Yeni Toplumsal Ve Ekonomik Arayışlar Sürecinde Sürdürülebilir Kalkınma. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 81-101.
- Koçak, F., & Balci, V. (2010). Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222.

- Koçak, F., & Balcı, V. (2010). Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222.
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik Ve İçsel Unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Kuşat, N. (2013). Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj Ve Dezavantajları-Türkiye İncelemesi. *Journal Of Yaşar University*, 8(29), 4896-4916.
- Kuşat, N. (2013). Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj Ve Dezavantajları-Türkiye İncelemesi. *Journal Of Yaşar University*, 8(29), 4896-4916.
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu University Journal Of Forestry Faculty*, 9(2), 146-156.
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu University Journal Of Forestry Faculty*, 9(2), 146-156.
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu University Journal Of Forestry Faculty*, 9(2), 146-156.
- Larson, K. L., White, D. D., Gober, P., Harlan, S., & Wutich, A. (2009). Divergent Perspectives On Water Resource Sustainability In A Public-Policy-Science Context. *Environmental Science & Policy*, 12(7), 1012-1023.
- Mankoff, J. C., Blevis, E., Borning, A., Friedman, B., Fussell, S. R., Hasbrouck, J., ... & Sengers, P. (2007, April). Environmental Sustainability And Interaction. In *Chi'07 Extended Abstracts On Human Factors In Computing Systems* (Pp. 2121-2124).
- Mckinnon, A. (2010). Environmental Sustainability. *Green Logistics: Improving The Environmental Sustainability Of Logistics*. London.
- Mckinnon, A. (2010). Environmental Sustainability. *Green Logistics: Improving The Environmental Sustainability Of Logistics*. London.
- Monteiro, M. R., Kugelmeier, C. L., Pinheiro, R. S., Batalha, M. O., & Da Silva César, A. (2018). Glycerol From Biodiesel Production: Technological Paths For Sustainability. *Renewable And Sustainable Energy Reviews*, 88, 109-122.
- Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition For Environmental Professionals. *Journal Of Environmental Sustainability*, 1(1), 2.
- Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition For Environmental Professionals. *Journal Of Environmental Sustainability*, 1(1), 2.

- Oktaý, D. (2012). Human Sustainable Urbanism: In Pursuit Of Ecological And Social-Cultural Sustainability. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 36, 16-27.
- Oláh, J., Aburumman, N., Popp, J., Khan, M. A., Haddad, H., & Kitukutha, N. (2020). Impact Of Industry 4.0 On Environmental Sustainability. *Sustainability*, 12(11), 4674.
- Ones, D. S., & Dilchert, S. (2012). Environmental Sustainability At Work: A Call To Action. *Industrial And Organizational Psychology*, 5(4), 444-466.
- Ones, D. S., & Dilchert, S. (2012). Environmental Sustainability At Work: A Call To Action. *Industrial And Organizational Psychology*, 5(4), 444-466.
- Ozmehmet, E. (2008). Dünyada Ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. *Journal Of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Öztopcu, A. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Öğretimde Bilişim Teknolojileri. *Ekonomi Politika Ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 86-100.
- Parris, T. M., & Kates, R. W. (2003). Characterizing And Measuring Sustainable Development. *Annual Review Of Environment And Resources*, 28(1), 559-586.
- Pearce, D. W., Atkinson, G. D., & Dubourg, W. R. (1994). The Economics Of Sustainable Development. *Annual Review Of Energy And The Environment*, 19(1), 457-474.
- Polèse, M., & Stren, R. (2000). The Social Sustainability Of Cities. *Chapter, 1*, 3-38.
- Poveda, C. A., & Young, R. (2015). Potential Benefits Of Developing And Implementing Environmental And Sustainability Rating Systems: Making The Case For The Need Of Diversification. *International Journal Of Sustainable Built Environment*, 4(1), 1-11.
- Singh, J., & Singh, J. P. (1995). Land Degradation And Economic Sustainability. *Ecological Economics*, 15(1), 77-86.
- Spangenberg, J. H. (2005). Economic Sustainability Of The Economy: Concepts And Indicators. *International Journal Of Sustainable Development*, 8(1-2), 47-64.
- Spangenberg, J. H. (2005). Economic Sustainability Of The Economy: Concepts And Indicators. *International Journal Of Sustainable Development*, 8(1-2), 47-64.
- Sutton, P. (2004). A Perspective On Environmental Sustainability. *Paper On The Victorian Commissioner For Environmental Sustainability*, 1-32.
- Tabak, A., Barbak, A., & Öztürk, T. (2016). Kamu Politikası Disiplininin Kavramsal Gelişimini Bibliyometri Kullanarak Anlamak Mümkün Mü?: 1980-2014 Döneminin Bilimsel Haritalama Analizi. *Laü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 117-143.

- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Toprak, D. (2006). Sürdürülebilir Kalkınma Çevresinde Çevre Politikaları Ve Mali Araçlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 146-169.
- Tosun, Ö. (2009). Sürdürülebilirlik Olgusu Ve Kentsel Yapıya Etkileri.
- Uludağ, G., KARADEMİR, A. H., & CİNGİ, M. A. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye ilişkin davranış düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 120-136.
- Vacchi, M., Siligardi, C., Demaria, F., Cedillo-González, E. I., González-Sánchez, R., & Settembre-Blundo, D. (2021). Technological Sustainability Or Sustainable Technology? A Multidimensional Vision Of Sustainability In Manufacturing. *Sustainability*, 13(17), 9942.
- Van Der Vossen, H. A. M. (2005). A Critical Analysis Of The Agronomic And Economic Sustainability Of Organic Coffee Production. *Experimental Agriculture*, 41(4), 449-473.
- Van Der Vossen, H. A. M. (2005). A Critical Analysis Of The Agronomic And Economic Sustainability Of Organic Coffee Production. *Experimental Agriculture*, 41(4), 449-473.
- Varadarajan, R. (2014). Toward Sustainability: Public Policy, Global Social Innovations For Base-Of-The-Pyramid Markets, And Demarketing For A Better World. *Journal Of International Marketing*, 22(2), 1-20.
- Weitzman, M. L. (2017). Sustainability And Technical Progress. In *The Economics Of Sustainability* (Pp. 329-341). Routledge.
- Woodruff, A., & Mankoff, J. (2008). Environmental Sustainability. *Ieee Pervasive Computing*, 8(1), 18-21.
- Woodruff, A., & Mankoff, J. (2008). Environmental Sustainability. *Ieee Pervasive Computing*, 8(1), 18-21.
- Yanık, S., & Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik Ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (47).
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik Ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması1. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.

- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik Ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması1. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.
- Yücel, A. G. F. (2003). Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanması Çevre Korumanın Ve Ekonomik Kalkınmanın Karşılığı Ve Birlikteliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11).

EKLER

EK 1: Orijinallik Raporu

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANSTEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 03/10/2022

Tez Başlığı : Diyarbakır Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürebilir Kalkınmaya Yönelik Farkındalık Düzeylerin Belirlenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 76 sayfalık kısmına ilişkin, 03/10/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 19'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☒ Kaynakça hariç
- 3- ☒ Alıntılar hariç/dâhil
- 4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

03.10.2022

Adı Soyadı: Selva Hamidi Keser
Öğrenci No: 020005500003
Anabilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi
Programı: Spor Yöneticiliği
Statüsü: ☒ Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Ahmet ATALAY

EK 2: Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı

T.C.
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-67796128-000-2200000859
Konu : Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı
(Doç.Dr. Ahmet ATALAY)

09.01.2022

Sayın Doç. Dr. Ahmet ATALAY

Danışmanı olduğunuz Yüksek Lisans Öğrencisi Selva Hamidi Keser'in "**Diyarbakır Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Personelinin Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri**" başlıklı tez çalışması ve bu tez çalışması kapsamında yapılacak araştırmalarda kullanılacak anket formu ve uygulayacağınız ölçek Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş olup, değerlendirme sonucu söz konusu tez çalışmasının Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Komisyon Başkanı

Belge Doğrulama Kodu: AM9FP4P

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi:
<http://ubys.ardahan.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü Rektörlük Hizmet Binası , Çamlıçatak Mevkii, Ardahan
75002
Telefon No: (0 478) 2117575
e-Posta: bayek@ardahan.edu.tr
Kep Adresi: ardahanuni@hs01.kep.tr

Faks No: (0 478) 2117509
İnternet Adresi: www.ardahan.edu.tr

Bilgi için :
Telefon No:

Kubilay Aras
Etik Kurulu Komisyon
Raporörü
(0 478) 2117575

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Selva HAMİDİ KESER
Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/
Antrenörlük Eğitimi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : Yok

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Gençlik ve Spor Bakanlığı/ Diyarbakır Yenişehir
Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü- Spor Eğitim Uzmanı

İletişim

e-posta adresi :

Tarih : 03.10.2022